

BEKİR YILDIZ

DEMİR BEBEK

DEMİR BEBEK

BEKİR YILDIZ

DEMİR BEBEK

HİKÂYELER

(2. Basım)

CEM YAYINEVİ

TÜRK SANATÇILARI DİZİSİ

Dizgi: Asya, Baskı: Doyuran Matbaası
İstanbul, 1977

Sıçradı Narin. Motor uğultuyla yavaşladı. Akıl edip düğmeye dokunacağına, biraz geriye çekildi. Sırtı duvara değince, irkildi. Çömeldiğinde, başını öne eğip avuçları içine aldı. Dağınık saçları, elleriyle yüzü arasında sıkıştı. Bacaklarını iki yana ayırdığında, beton zemini gördü. Korkudan hep beton zemine baktı.

Motor birkaç kez dönmeye çalıştı. Arasına sıkışmış olanı parçalıyamayınca, durdu. Çamaşır makinasının üzerinden taşan su, beton zeminde yürümeye başladı. İnce, renkli bir suydu bu. Bir süre sonra, Narin'in çıplak ayaklarına ulaştı. Narin, titremesi olmasa, donmuş gibi görünecekti. Ayaklarına değen su, öne eğdiği bakışlarının içine girdiğinde, bir kez daha sıçradı Narin. Gördüğü su renkliydi. Kıpkırmızıydı. Sırtı, iki yana açtığı kollan duvara yapışmıştı. Açık kalan ağzında, ana sözcüğü duruyordu.

Çözülürse şimdi, bağırarak istediği ses anı olursa, gelirmiydi anası? Ana, ana... Şu duvarı, şu evi aşsa sesi... Sokaklardan caddelere, oradan fabrikanın kapısına ulaşsa... Kapıdan, binlerce işçinin çalıştığı yere gelse sesi... Ana, ana... Kim duyabilir bu sesi? Kim anlar bu sesteki birşey? Almanlar ne der anaya? Onların, ana için çıkardığı ses nasıldır acaba?..

Narin'in anası, evde bıraktığı iki çocuğunun, az önce başlarına gelenleri bilemeden eğildi. Yandaki istiften parlak, yassı bir demir parçası aldı. Önünden akıp giden suyun içine daldırıp çıkardı. Narin'in anası, türlü alışimlarla oluşturulmuş bu madene, nasıl demir diyorsa, önünden akan, gene pek çok kimyevî maddelerden oluşmuş sızıya da, su diyordu. Ne bilsin Narin'in anası?.. Bugün fabrikada çalışmasının ikinci günü... Muş'un, Hakkari'nin, Denizli'nin, yoksa Zile'nin bir köyünden mi gelmişti buralara? Nereden gelirse gelsin, şu otuzyedinci yıllık ömründe, fabrikayı ilk kez görüyor ve ilk kez gördüğü yerde, çalıştırılıyordu. Elleri baktı bir ara. Eldivenliydi elleri. Yıllarca, toprakla kardeşleşmiş derisinin üzerine geçirdiği bu plastikten eldivendi, en çok yadırgadığı. Sanki, canlı, cansız herşeyle ilişkisinin koparıldığını, yaşananla arasına bir duvar, duvardan da yüce bir kalenin örüldüğünü sanıyordu. Ellerin bozulmasına, hattâ asitli suda parçalanıp yanmasına razıydı. Yeter ki, şu plastiği ellerinin üzerinden söküp atabilsindi...

Köylerinin az ötesinden gelip geçen araçları, görmüştü önceleri. İşte şu otobüs, şu kamyon, şu da özel araba ya da taksi, demişlerdi. Ama tironi

hiç görmemişti. Ne buharlı, ne elektrikle çalışanlarını... Nasıl da şaşırıp kalmıştı İstanbul'a geldiklerinde...

«Uyy herif, kara yılan dedikleri...»

«He, ya, tirendir bu...»

«Uyy herif, mahşer dedikleri...»

«He ya, büyük kent dedikleri...»

«Burası mıdır getirdiğin bizi?... Narin yavrum, kardeşinin elinden tut...»

Nasıl da gülmüştü Seyyit...

«Dur kız, bak daha neler göreceksin?... İstanbul'dur burası.»

«Vatan içi midir yani...»

«Vatanımızdır ya... Karga gördün mü sen hiç?...»

«Karga da görmüşüm, atmaca da...»

«Diyelim atmaca... Kaça kadar sayabilirsin hele?...»

« Vay Seyyit, bilmez misin, yirmibeştir sayabildiğim.»

«Atmacanın karnında uçacaksın dersem inanır mısın?...»

«Atmacanın karnı mı?...»

Narinin anası, yeni bir parçayı önünden akıp giden suya batırdı. Yaptığı iş, çift sürmekten, davar sağmaktan daha kolaydı. Ama, yorgunluğu köyündeki yorgunluğa hiç benzemiyordu. Baş dönüyor, otuzyediy yıldır gördüğü, bozkırların boşluğu, dağların yüksekliği, gökyüzünün sonsuzluğuna karşılık, şu eldivenler, şu incecik akan kırmızımsı su, şu demir ve demirler gözlerini karartıyordu. Durup dinlenmek istediğinde, bir kol uzanıyor yanibaşm-

dan. Uzanan bu Alman koluna bakacağı sıra, önünde kırmızı bir lâmba yanıp sönüyordu. Yaz aylarında, damda, avluda yattıklarında gökyüzünden kayan bir yıldızın düşüp parçalanması gelip geçiyordu aklından. Ama, bu gökyüzünde parçalanan yıldız, neden bağıırıyordu böyle? Yıldızlar da konuşur muymuş? diyemeden, sesin, önündeki kırmızı ışıktan, suya batırılması gecikmiş bir parça için çıktığını anlıyordu Narin'in annesi... Sesi kesmek, kırmızı ışığı söndürebilmek için, yeniden, hep yeniden parçalar atıyordu suya... Ses kesilince, ışık sönünce, bu kez kendi sesi, kendi ışığı yanıyordu yüreğinde. Bunlar birbuçuk gözlü evlerinde bıraktıkları iki çocuğuydu. Narin, Davut ne yapıyorlar şimdi?... Çi-kolataları var ama... Bol bol çikolataları var...

Nasıl da, geniş yeni bir Amerikan taksisiyle gelmişlerdi havaalanına. Atmacalar... Biri inip biri kalkıyordu.. Yürüyün şöyle... Bekleyin, şurada. Pasaport... Narin bizim. Davut bizim... Üst üste insanlar... Bakışmalar... Uçağı ilk görenler... Tövbe burası dünya değil... Hem dünya, hem bizim olandır burası... Ya Almanya... Atmacanın karnı... Pıııı... Altıyüzonaltı sefer sayılı uçalda... Uçak dedikleri, atmacadır hatun... Giriş kartları... Kapıların ardına doluşan insanlar... Narin, kızım Narin, kardeşine sahip çık... Altı yaşında Narin, Kardeşi kucağında Narin'in. Viişş... Öne doğru... Münih'e uçacaklar... Frankfurt'a aktarmalı yolcular... Çıkış, uçuş pisti... Havalanan uçak... Aşağıya bak... Uyy bulutlar... Yıldızlar parçalanacak... Davut nerde Narin? Kaybolmasın kardeşin... Burada ana... Dere kenarına mı indi? Suyun derin yerine girme-

sin... Veel, gece midir şimdi?.. Korkmasın oğlan dışarda. Ne dışarıyı hatun? Uçağın içidir burası... Kemerler... Narin'e, Davut'a aş ererken, tarlada nasıl da yüreği aktıysa karnına, şimdi de inişte öyle yüreği... Yüreği, hintyağının tas tas içilmesi gibi ya da... Uyy yüreğim, benim... Narin, kardeşine iyi sarıl, gitmesin... Yelden hızlı giden tirenler... Karşı yönden gelen birisi... Kopan çatırdı... Gürleyen gök mü?... Dağ mı yarıldı orta yerinden? Yok be hatun, hatlar çifttir Almanya'da... Almanya mı burası?... Almanya ya... Bizi taşıyan ne?... Yer atmacası mı, bu da?... Tiren derler ismine... He, tiren de bildim... Yaradana kurban...

Narinin gözleri hâlâ ayrıktı. Ayaklarını da çekti geriye. Çamaşır makinasından coşan kanlı sular çıplak ayaklarını aşip duvara ulaşmıştı. Yeni bir korkuya kapıldı Narin. Sanki bu kanlı sular, durmadan çoğalıp kendisini boğacaktı. Sular gittikçe yoğunlaşıyor, önceleri ılık ılık ayaklarına değen sıvıda şimdi, küçücük et parçaları görüyordu. Anası, babası az sonra döneceklerdi fabrikadan, Narin, diyeceklerdi, kızımız Narin, kardeşin Davut nerede? Biz sana, onu sokağa salma demedik mi? Köy yeri değil ki burası, arayıp bulalım. Hem, cadeye ulaşırsa, hem Alman çocukları görürse onu. İsmi ne senin? diye sorarlarsa? Nasıl susar Davud? Nasıl bakar yüzlerine?. Hele sen niye durursun böyle? Korkmanın nedenini anlatsana, Narin? Bu sular, kırmızı sular... Pencere dibinde durmuşlardı ilkin. Aba, aba, beni de kucağına alsana. Hop etsene beni. Gel kardeşim. Anam nerde aba? Sütlü memelerim nerde aba? Aban kurban sana. Al, benim memeleri-

mi. Anan fabrikaya gitti. Babamın fabrikasına... Al sana meme. Nasıl da açmıştı göğsünü Narin. Kuru, kara göğsünde, toplu iğnenin başı kadar, sivilceye benzer bir eti, getirip Davud'un ağzına dayamıştı, iç, iç de fokurdasin sütün. İuu, uuu, uyusun da büyüsün yavrumuz... Ağlama Davud.. Aha dur şöyle... Vııı... Atta... Atta ya... Araba onlar... Almanlar var içinde... Babamız bize de alacakmış. Hele, anamız da çalışınca, toprağımız olacakmış... Babamın, anama demesi böyle... Obamızı bırakıp niye geldik buralara... Çan Çan... Aba, aba... Parmağına kurban. Ağzına alıp Davudun sese doğru uzanmış şahadet parmağını emdiydi Narin. Kilise çanları kurban... Karnın doydu mu? Yüzünü buruşturma öyle. Hele bir soluk dur burada. Ablan gelir şimdi. Açık göğsüyle koştuydu Narin. Yan odadan yirmi, otuz çikolatayla döndüydü. Birisinin ambalajını açıp, nasıl da memesine sürdüydü. Em, şimdi em Davud'um. Sevdin öyle mi. Memem yere girsin. Al çikolatayı, kendinden em. Hepsi senin. Aha, bunlar da senin. Almanya'da çokmuş çikolata. Ne dediği babamız: aç durmayın ha çocuklar. Karnınız acıktıkça, çikolata. Sizi boşuna mı getirdim buralara. Üzüm gibi koparıp koparıp yiyin sıcak döllerim...

Narinin anası, iki saatten beri, karşısındaki ışığa, hiç kırmızı yaktırmadan çalışıyordu. Yüzündeki sevinç, belki bundan, belki de, çocuklarına kavuşma süresinin azalmakta oluşundandı. Memelerinde, gelip, geçen bir ağrı duydukça, Davud'u anımsıyor, az kaldı yavrum, diyordu kendi kendine. Memelerim gene doldu bugün. Sancılanıp öğle paydosunda, musluğa akıtmasaydım kısmetini, senin gibi iki ço-

cuğa bile yeter de artardı sütüm. Çikolata yedin mi? Ye yavrum, ye... Hadi, siz ordasınız, ya baban?... Babanız aha şuracıkta. İki duvar ötemde o. Ama, gitmesi, görmesi ne mümkün insanın. Oba yeri böyle mi ya... Aranda iki duvar uzaklık olsun, o seni, sen onu gör. Reva mıdır bu başımıza gelenler Narin'im, Davud'um... Ziller çaldı. Önünden akan su durdu ansızın. Batırdığı son parçayı alıp yanındaki demir arabaya koydu. Eldivenlerini çıkardı hemen. İlkbaharda buluttan kurtulan güneş gibiydi elleri şimdi. Soyunma odasına doğru yürümeye başladı. Kocasını gördü. Yüzü buruşmuş, ya da şişmiş gibiydi. Gözleri kanlı kanlıydı. Bir fırının karşısında çalışmıştı. Ekmek, yerine demirleri pişiren, daha bir sertleştiren bir fırındı bu. Bakıştılar. Çocuklar diye, konuşmuştu gözleri.

«Altı numaralı kapının önünde buluşalım.»

«Hani şu, gündoğusundaki kapı mı?»

«Yere batsın gündoğusu,» diye azarladı Seyyit.

«Dışarısı karanlık olalı saatler oldu. Altı numaralı kapı. Öğrensene taş kafa...»

Narin'in anası, günün beyazını, siyahını karıştırmıştı. Seyyit yürüdü. Çocuğuna bir an önce götüreceği sütü bile unutup ardından kalakaldı nedense. Belki de ilk kez hain, gizli bir yan görmüştü kocasında. Bilmiyordu ama, neyin nesi olduğunu. Makinalara baktı. Firezeler, planyalar, matkaplar boy boydu.. Onların, şu makinaların yüzünden mi gelmişti buralara. Köylerinde neden yoktu böylesi makinalar. Köydeki kuzulara, kuşlara, ekinlere, ormanlara karşılık, kentlerde, makinalar mı vardı yoksa?... Kendi ülkesinde, şu uçağa binmek için gel-

dikleri İstanbul'da yok muydu böylesi makinalar? Varsa eğer, ilkin neden orada, hep İstanbul'da çalışmamışlardı? Köyün biricik mıknatıslı demirini anımsadı. Kimin, ne zaman getirdiği bilinmeyen bir mıknatıstı bu. Çocukluğunda az mı oynamıştı onunla. Eline geçirdiği bir kaç toplu iğneyi, çiviye nasıl da tutardı uzağında. Sonra, yavaş yavaş yaklaştırır, ama daha var, derken, mıknatıs çekerdi, çevresindekileri. Soyunma odasına doğru yürüdü. Yürürken kocasını düşündü gene. Bir toplu iğneye, köyde mıknatısa tuttuğu toplu iğnelerden birisine benzetti onu. Almanya, deveden büyük bir mıknatıs gibi geldi ona. İlk kocası, sonra kendisi ve çocukları tutulmuşlardı bu mıknatısa. Demir atmacaya bindikleri İstanbul da, böylesi bir mıknatıs mıydı acaba?... Bu iyi, işte, dedi kendi kendine. Köy yeri yere batsın. Şehirde her bişey var. Musluklardan akan sular, camların içinde ışıklar, okullar... Fabrikalar da var üstelik. Önlüğünü çıkardı. Memelerinden sütler sızmıştı. Mantosunu giymeden önce ellerini bastırarak ovaladı onları. Makinalar arasından geçip, gündeğusundaki kapıya doğru yürüdü. Aklında bu kez, köylerine yakın bir maden ocağından çıkarılan işçiler geldi. Bir kaç gün kaldıkları göçükten çıkarıldıklarında, gözlerini neden bağlamışlardı?... Duyduğu, karanlıktan sonra, ansızın ışıkla karşılaşınca, gözlerin kör olacağıydı... Narinin anası, gözlerini korkuyla kırıştırdı. Belki de, karanlıktan aydınlığa, hemencecik geçirildiklerinin korkusuydu bu. Bu kuşkuyu yakalar yakalamaz, az önce, Seyyid'in ardından baktığında, duyduğu gizli kini çözer gibi olmuştu. Ama, Seyyit'i, gündeğusu kapısın-

da, üzgün, yorgun, kendisini beklerken görünce, unutuverdi mıknaatısı da, karanlıktan aydınlığa, bir çırpıda çıkarılmayı da... Hele, sütlü memelerinin, az sonra, Davud'un ağzında olacağını düşününce, Seyyit'in kolunu, sevgiyle tuttu.

Narin çözülmüştü duvardan. Başını oynattı. İlk kez çamaşır makinasına baktı. Kanlı sulara basa basa yürüdü. Makinaya iyice yaklaştı. İçine bakacağı sıra gözlerini yumdu. Bakamıyordu. Kapı çalındı bu sıra... Fabrika dönüşüydü. Anası, babası olmalıydı gelenler. Narin'in korkusu, canına sığmıyordu şimdi. Kapıya doğru koşmak istedi. Yürüyemedi bile. Gene duvara doğru çekildi. Duvar yanlsa, içine girmeye çoktan razıydı. Altı yaşında bir çocuk olduğunu unuttu. Bir serçe gibi uçmak istedi. Sonra, birkaç hafta önce kendilerini götüren, demir atmacaya binip ülkesine, oradan köylerine gitmek istedi. Ama, kardeşi Davud'u burada mı bırakacaktı? Davud kendisini burada bırakmıştı oysa. O uçup gitmemiş miydi bir kaç saat önce?.. Son kez nasıl konuşup sarılmışlardı birbirlerine... Gel kardeşim, üstün başın kirlenmiş demişti. Ah şu çikolata yok mu?... Nasıl da bulaştırmışsın zubununa... Önlük tutsaydım keşke önüne... Ama kolayını buldum Davud. Hani ablanı öpücük... Hııı... Çikolata yanaklı Davud'um... Gel, gel kucağıma... Bak, yan odada bir makina var.. Ev sahibi vermiş babama. Anam içine attıydı öteberimizi. Nasıl yıkayıp akpak ettiydi bir solukta. Babamız da amma akıllı ha Davud... Evsahibi ona anlatmış, o da anama anlattıydı. Eee, senin bacın Narin'in de akli şalı hani... Bir dinledim, şıp diye kaptım... Bacın sana hayran... Kısmı bacaklarını

öyle. Korkma kurbanım. Gir içine... Oooh... Nasıl su... Şııp, şııp... Otur... Aferin benim Davuduma. Görsün Alamanlar, pis mi olurmuş köylü çocukları... Oturdun mu? Yum gözlerini... Şu düğmeye basın aban... Şu, al renkli düğmeye... Sonrası, ak-pak bir oğlan çıksın içinden...

«Kız Narin açsana kapıyı...»

Dananın başını ayakaltından aldılar. Derisi soyulmaya başlayınca, buharlar çıktı. Hoşan, soğuktan morarmış küçük, sahipsiz ellerini, az daha götürüp et kokan buharlar içinde tutacaktı.

İtildiğinde, silkelenip duvarın dibine çömeldi. Geçen bayram babasının Suriye'den getirdiği ceke-tin içine, ellerini çapraz yapıp soktu. Üşümesini din-direbilmek için, büzülüp öne, arkaya sallanmaya başladı.

Dananın basma yakındı. Bir süre, solmakta olan iri gözlere baktı. Babasını bu kesik başın yanında görür gibi oldu. Yüreği, tek kanatla uçmaya çalışan kelebek gibi çırpıntılıydı. Geliyem babey, dedi içinden. Bugün göreceğam seni.

«Ula Hoşan!»

Babası değildi bağırın. Kirvesinin yanma koştı.

«Ver eliyi öpüm.»

Kurban etinin kanlandırdığı eli, dudaklarına götürdü Hoşan.

Birkaç köşe dönünce durdu. Bir elinde Kirvesinin verdiği para, öteki elinde et vardı.

Dokuz yaşındaki Hoşan'ın, sıksa bedeni durduğu için daha çok karlanıyordu sanki. Otururken eti, kucağına bıraktı. Şalvarının cebindeki bayram paralarını avuçları içine aldı. Kirvesinin verdiği son iki buçukla birlikte, yirmi sekiz lirası olmuştu.

Paraları cebine koydu. Gelemiyem babey, dedi. Geleceğam babey, dedi. Gidiş param tamamdır, dönüşüme Allah kerim.

Çok uzaktaki trenin düdüklarını duydu. Bu sesi, Hoşan'dan başka hiç kimse duymadı belki de. Hoşan'dı aylardan beri trenin gelip gidişini izleyen. Bu trendi çünkü; Hoşan'ı babasına götürecektir olan. Fırladı yerinden. Kucağındaki et yere düştü. Alıp temizledi karları.

Emmime gidip elini öpmüşem. Bayramlığımı almışam. Hac evine uğrayıp Haşime Ninenin de elini öpmüşem. Önceden sekiz liram vardı. Kirveme şimdi uğramışam, dedi yutkunarak. He babey, candan arkadaşın Abid kalmıştır. Abid Emminin evi uzak!..

Tüüüüyydd...

Nasıl döneceğini, ince eleyip sık dokumadan istasyona doğru koşmaya başladı. Kara batıp çıkan lastik ayakkabıları küçücük izler bırakıyordu gerisinde.

Üç-beş kişi vardı sırada. Yandan sokuldu. Buharlı soluğuyla gideceği yerin fiyatını bir kez daha sormak istedi. Memur tersledi Hoşan'ı.

«Gene mi sen!»

«He!. Gidip babamı göreceğam.»

«Bu kaçınıcı soruşun gevvat! On altı lira! On altı lira. On altı. Çekil, tren geldi gelecek.»

Dışarıya çıktı Hoşan. Trenin geleceği yola baktı. Yavaşla kurbanım, dedi. Dur aralıkta, dedi. Eksiğim az kalmıştır. Biletimi elime geçirince dur önümde. Biletim... Elindeki eti gördü. Avuçlarının içinde atıp hoplattı. Etimiz var aney, dedi. Etimizi getiremiyorum aney. Param yetmiy aney. Bir bayram daha bekliyemem. El vicdan. Babamı çok özlemişem. Gitme mi deysisiz? Vay!.. Ben aklımla çok yaşayam... Bak aney, oğlun Hoşan ne düşünmüştür?..

İçeride, dışarıda fir dönmeye başladı Hoşan Bir tanış arıyordu. Uzaktan da olsa yapışacak eline. Tanışın, düşmanı bile olur, dedi Hoşan kendi kendine. Bayram değil midir bugün? Dört lira eksikim kalmıştır. Ula Hoşan, aklını başına topla. Tren geldi gelecek. Dönüş yerinde ararsan, tanışın dostunu, düşmanını...

«Emmi ver bir bilet. Gidiş olsun.»

Biletini, bir güvercini, bir kuzuyu okşar gibi okşadı. Şalvarın, diz kapağının altına varan cebine eğilip yerleştirdi.

Babey geliyorum. Söyle, elimdeki eti, senin hayırına kime verim?

Kurban etine bir yoksul aradı.

Tren dediğin böylesi hızlı mı gidermiş? Babeylerine kavuşacak çocuklar, ilkin sevinçlerinden uçacak gibi olur, sonra gözlerinden yaşlar mı akarmış? Babeylerini her gün görenler, bilebilir miymiş böylesi işleri? He... Ben, senin sadık uşağmam babey.

Hele bir bayram gelsin, hele el öpmeler paralı olsun, seni görmeye geleceğam demiş miyem, dememiş miyem?

Uy beni babama kavuşturan trene, trenin şu camlı penceresine kurban. Aha trenin öbür penceresi Suriye, bu penceresi vatandır. Her kaçağa çıktığında, buralara mı gelirdin babey? Ne dediymiş Şehmuz Emmi? Trene binmelisen. Binmişem işte. Vatan dan yana bir pencere bulmalısın. Bu pencere benimdir he mi? Uyy, dışarıyı içeri yapan pencerenin camına, can feda. Gözlerini hiç kırpmamalısın. Gözlerini kırpanın gözü çıksın Şehmuz Emmi. Bozkırın bitmesini beklememelisen. Bozkırın bittiği yeri görünümüz yoktur Hoşan. Trenin önüne bir tepe çıkar. Tepe seni yanıltmasın, sonu bozkıra bağlanır gene. Tren yavaşladı mı, tüfeğin tetiğini düşürmüş gibi beklemelisen... Tren yavaşlıy Şehmuz Emmi. Bir ağaç gelir yokuş aşağı. Ağacı görmüşem Emmi. Emmi, senin tarifine kurban. Ağaçtan sonra bir direk gelir. Bayrağımız vardır çekilmiş. Bayrağımıza da kurban. Karakol... Tren düdüğü çalar. Tren düdüğü çalıy Şehmuz Emmi. Tutmalısın soluğunu. Soluk-suzam, babama hayran. Oralarda sırtımız kaçak yüklüydü. Kaçak çaya, kaçak cıncık boncuğa kurban. Rahmetli babayın gözü, karanlıkta görmezdi yavru. Babayın gözü, aydınlıkta da iyi görmezdi yavru. Babonun yarım gören gözlerine bin heyran. Yarım göze aldanıp hayıflanmıyasan Hoşan'ım. Nice iyi gören gözler de gitmiştir bu yolda. Sen gözlerini şimdi iyi aç Hoşan. Babay oralarda olmalı. Tarla vardır, mayının üçü beşi bir arada. Tarla vardır, mayının yüzü bini bir arada. Hemen hemen oralar-

da. Tren geçti geçecek. Yüz, bin mayının döşendiği kocaman bir tarlanın orta yerindedir. Şansın ola da, kar, fırtına olmya. Güneş vurmıya, babayı görecek gözlerine. Hava hoş. Hava zümrüt gibi buralarda, Şehmuz Emmi. Nasıl düşmüşse toprağa öyle durur babay yavru. Çürümüş, toprak olmuş sanma. Duyduğumuz, pervanesi tepede uçakla kireç dökmüşler üzerine. Beyazdır babayın rengi. Sağına, soluna, gerine bakmayasan. İlk trenin gidişine çevir gözlerini. Yığma taşlar gibi bir tümsek gördüğünde, mimmlemelisen onu. Tren gidince biraz daha, beyaz olunca tümsek, aha babam, demelisen orada yatana. Şunun şurasında kaç ay oldu daha. Uyy, Şehmuz Emmi, yoksa şu görünen tümsek midir babam? Bir de beyazlanırsa eğer... He geliyem işte babey. Ahtım olsun, bir büyüyüm, bir bıyıklarım terlesin hele. Kaağa gidip geldikçe, toplarım kemiklerini, yığaram anamın önüne. Kurban tren, yavaşla biraz. Olsa olsa, o tümsektir, benim babam.

«Bilet, kontrol!»

Ellerini kurutarak çıktı koridora. Üstündeki muşamba önlük kanlıydı. Tanıdı onu Beytullah. Beyaz rengin çokça olduğu, ilâç kokan hastanenin koridorunda saatlerden beri sabırla bekliyordu. Fırladı yerinden. Birkaç ay içinde, yerden göğe doğru sırtında çıkardığı seksen altı bin ton harcın yorgunluğunu unutmuştu bacakları. Bir umudu taşıyordu şimdi bu bacaklar. Doktora iyice yaklaştı.

«Getirdim,» dedi, usulcacık.

Yürüyordu doktor. Hizasma geldi.

«Hepsini tamamladım doktor bey.»

Durdular. Kan, beyaz gömleğe de sıçramıştı.

«Babamın böbreği,» dedi Beytullah. «Tekini alacaktınız ya... Parayı...»

«Ver,» dedi doktor.

«İki bindi değil mi?»

«İki bin.»

Yürümeye başladı doktor. Hastanenin uzun, upuzun koridorunda, gündüz vakti bile lâmbalar yanmıyordu.

Beytullah, avucundaki para tomarını uzattı.

«Tam iki bin,» dedi. «Ne zaman ameliyat edeceksiniz babamı?»

Parayı aldı doktor. Yürürken sayıyordu.

«Yüz. İki yüz...»

Beytullah da dinliyordu.

«İki yüz. Üç yüz...»

Bu parayı bir an önce elde edebilmek için, götürü çalışmıştı. Üç yüz lira... Bir metre kare, iki ton dört yüz kilogram... Metre karesi otuz liradan... Demek, on metre karelik harç taşımıştı, şu üç yüz lira karşılığında. Ya iki bin lira karşılığında? Altı yüz altmış altı ton?..

Paranın sayısı, doktorun dudaklarındaydı.

«Beş yüz. Altı yüz...»

Beytullah'm gözleri, doktora takılıyken birisine çarptı. Geriledi biraz. Sonra koştu korkuyla. Doktor, sekiz yüz elliye gelmişti.

«Hepsini getirdim,» dedi. «Tamam iki bin.»

Beytullah'm bildiği; babasının ameliyatı için doktorun istediği şu iki bin lirayı, ne güçlüklerle kazandığıydı. Ama o, paranın sayılması bitince, bu hastaneden nasıl çıkacağını, nasıl oraya buraya koşturacağını bilemiyordu henüz. Hele üç - beş gün sonra meyhaneye gideceğini, bir köşeye oturup açtırdığı şarabı içerken, neler düşüneceğini hiç bilmiyordu. Hattâ içkinin sonunda, harçlı tenekeleri omuzuna vurur vurmaz, tâ yedinci kata nasıl koşturacağını düşünürken, gözlerinin önünde, hep babasının

iltihaplı, birkaç yüz gramlık böbreği olacaktı. İşte o zaman gözlerinden birkaç damla yaş akacak. Çevresindekilere belli etmemek için, güneşten solmuş, kireçle yanmış gömleğiyle yaşı silecekti. Bir süre hiç bir şey düşünmeden kalakalacaktı. Sonra taze bir korkuyla başını sallıyacaktı. Gene çiçeksiz, sevdasız, yazın sıcağında serin, kışın soğuşunda sıcak bir yerin, ekmekle etin uzlaşmaz kinlerine umut yeşertmekten vazgeçip tonlarca harcı ve birkaç yüz gramlık iltihaplı baba böbreğini düşünmeye başlayacaktı.

«Bin yüz. Bin iki yüz...»

Doktor durdu. Gözlerini paralı ellerinden kaydırdı:

«Bakanlıktan da yazı geldi mi?»

«Evet, efendim,» dedi, yanlarına gelmiş olan «Bakanlık da onaylamış.»

«Uçak biletleri?»

«Emrederseniz hemen aldırıyorum.»

«Paris'ten yollamamışlar mı? Brams öyle söylemişti.»

«Bileti siz alacakmışsınız. Para, kongre sırasında ödenecekmiş.»

«Dekan bey yerindeler mi?»

«Evet efendim.»

Yürümeye başladı doktor. Üstündeki kan lekelerine baktı ilkin. Sonra, elindeki paraları sayacağı sıra Beytullah'ı gördü.

«Bin iki yüz'de kalındı doktor bey,» dedi Beytullah gülümsüyerek.

«Bin üç yüz. Bin üç yüz elli. Şimdi de ellilikler başladı.»

«Onluk, yirmilik yoktur beyim. Sonu hep elliliktir.»

«Bin dört yüz. Bin dört yüz elli...»

Beytullahın yüreği, babasına karşı oğulluk görevini yapabilmiş olduğundan, sevinç kanatlıydı. İki bin lirayı bulmuştu işte. Doktor sayıyordu bile. Hem de sonuna gelmek üzereydi saymanın. Demek babası, çoluk çocuğuyla kaldıkları odalarında, gece gündüz demeden sancıdan kıvranmıyacaktı. Nice seferberlikler görmüş, nice düşmana kurşun sıkmış, tutsak edilmiş, ama hiç ağlamamış babasını, şu bir kaç yüz gramlık bir böbrek ağlatamıyacaktı artık.

«Bin sekiz yüz. Bin sekiz yüz elli...»

Ellerini ovuşturarak birbirine sevdirdi Beytullah. Az sonra iki bin diyecekti doktor.

Elleri, üç - beş gün sonraki elleri bambaşka olacaklardı ama. Uzatacak kolunun birisini. Çekecek önüne, boşalmış şarap şişesini. Şişenin yanmasında, düşürdüğü bir leblebiyi görecek. Uzun uzun bakacak leblebiye. Gözleri ıslanacak ansızın. Sular yuvarlanıp kaymadan yanaklarına doğru, şişeyi kaldırıp leblebinin üzerine bırakacak. Harem yardığı kocaman eliyle bastırarak şişeye. Leblebi ezildi ezilecek... Sonra kaldırarak şişeyi leblebinin üzerinden. Eğilecek öne doğru. Gözlerine sığmayan yaşlar yuvarlanmaya başlamış olacak. Şu şişeye, şu leblebiye *bak*, diyecek kendi kendine. Bir inşaat böylesiyse eğer, babamın böbreği leblebi gibi duruyor yanında. Meyhanede olmayacak ansızın. Harç taşıdığı inşaatların önünden geçecek. Duracak karşılarında. Kendisini hiç tanımak istemiyen insanlar görecek, balkonlarda, pencerelerde, kapı önlerinde. Altmış ton... İlki yüz elli ton... Belki de taşıdıklarımın toplamı yarım milyon tonu bulmuştur diyecek elleri

ceplerinde yürürken. Ya babamın yüz, yüzelli gramlık böbreği... Taşman tonlarca harca karşılık, sevgiyle, kolayca uzanmıyanların elleri... Yeniden şişeye ve leblebiye dönecek düşünceleri. Şişeye, leblebiye bakacak uzun uzun. İşte, su leblebi kadar bir böbrek... Leblebi kadar bile değildir, yerden göğe doğru çektiğin harçların yanında. Kum.. Kum tanesi belki. Şişeye uzanacak gene. Alttan yukarıya doğru sivrilen şişeye bakacak. Çalıştığı inşaatların temelini düşünecek şimşekten hızlı. Bütün ağırlığı çeken, yüklenen ama hep altta kalan temeli, temellerin hikmetini anlamaya başlayacak yavaş yavaş. Belki de bundan ötürü şişenin üstündeki sivrilige düşman olacak. Şişeyi ters çevirip sivri yerini alta düşürmeye niyetlenirken, leblebiye takılacak gözleri. Elini uzatacak. Alıp ağzına götüreceği sıra, babasının böbreğini yiyecekmiş gibi olacak. Yırtık, solgun ceketinin, şu delikanlıların çiçek, mendil koydukları cebine leblebiyi bırakacak.

«Bin dokuz yüz... Bin dokuz yüz elli...»

«İki bin...»

«Evet, iki binmiş evlâdım,» dedi doktor.

«Babamın ameliyatını yapacaksınız artık, değil mi doktor bey?»

Dekanın kapısı önüne gelmişlerdi. Doktor paraları, kan sıçramış beyaz gömleğinin cebine sokuşturdu. Kapıyı açtı. İçeriye gireceği sıra, Beytullah'a döndü.

«Az önce ameliyat ettiğim babandı,» dedi. «Başın sağolsun...»

Duruyor tren. İlerisi Almanya baba, diyor Seyfettin. Kaç gün oldu? diye soruyor Ömer Amca. Köyden çıkalı, bugün dördüncü gün. Dördüncü gün demek ha!

Urganın iki ucuna yapışmış yarışmacıların hırsıyla kompartımanın kapısı açılıyor. Pas... Pasaport.

Pasaportlar uzatılıyor. Gümrük memuru eşyalara bakıyor. Polis sonuncu pasaportu birkaç kez gözden geçiriyor. Sahibine bakıyor. İn aşağıya. Giremezsin Almanya'ya sen. Ömer Amcanın yanındaki ayağa kalkıyor. Babam o benim, diyor Almanca. Alman polisi gülümsüyor. Turiste benzemiyen, turist pasaportlu birisini yakaladığı için gözleri sevinçli. Kim olursa olsun, diyor. Çalışma izni yok bu adamın. Çalışmayacak ki o, diyor Seyfettin. Ameliyat olacak. Ayağa kalksın, diyor polis. Ayağa kalkı-

yor Ömer Amca. Başını sallıyor polis. Ben anlarım, diyor. Çalışacak o.

Ömer Amcanın gözleri, kulaklarındadır sanki. Her sesi alıp şekillendirir o. Sonra canlandırır bir güzel. Ama şimdiki sesler alışmadığı, bilmediği sesler. Hey, was, komm, beton üzerindeki çizmeler... Düdükler...

Kompartımandaki tartışma büyüyor. Ömer Amcanın oğlu, babasının raporlarını çıkarıyor. Ameliyat ettireceğim, diyor. İnanmazsan al bak. Alman polisi, raporu, mühürleri inceliyor. Demek, kör, diyor. Evet babam kör, benim. Neymiş oğlum? diye soruyor Ömer Amca. Seni indirmek istiyorlar baba. Sanıyorlar ki turist girip çalışacaksın Almanya'da. Tövbe, tövbe, diyor Ömer Amca. Bu yaşta, bu kör gözlerimle olacak iş mi?

Daha bir güvenilir olması için bir kaç adım atıyor polis. Durduğu yer, Ömer Amca'nın karşısı şimdi. Cebinden Ronson çakmağını çıkarıyor. Yakıyor. Getirip Ömer Amca'nın gözleri önünde tutuyor. Sonra gezdiriyor. Korkudan, soluğunu tutuyor Ömer Amca. Kompartımana bir koku yayılıyor. Herkes anlıyor ama, bu kokunun, Ömer Amca'nın kaşlarının yanmasından oluştuğunu. Alman polisinin gözleri, yuvalarında kıpırtısız duran iki yuvarlak, renkli et parçasında. Körmüş, diyor. Gerçekten körmüş. Pasaportu giriş için mühürlüyor. Kompartımanın kapısı kapanıyor. Oturuyor Seyfettin. Babası yanıbaşında, ayakta hâlâ. Ceketinden tutup çekiştiriyor. Ömer Amca da oturuyor. Kar, daha bir bol yağıyor dışarda. Tren kalkıyor az sonra.

Ömer Amca, oğluna sokuluyor. Münih'e doğru kayan, ama hiç ufalanmadan kayan yıldız gibi hızla gidiyor tren. Lokomotifin bastığı demirler paralel değil sanki. Az ötede birleşip tek olmuşlar gibi görünüyor. Tren gözle kaş arası, oraya da varıyor. Hep varıyor, tren.

Ömer Amca, başını çeviriyor. Dışarıya bakıyor. Dışarı, köyü oluyor ansızın. Bastonuna dayanmış, ezanı dinliyor. Bastonu kayıyor ellerinden. Ezan sesi daha minareye çıkmadan, yatağın içinde büzülüyor Ömer. Gözlerini açamıyor. Gözleri kör değil henüz. Kirpikleri zamklanmış sanki. Geriyor yüzünü. Götürüyor parmaklarını. Aralanıyor gözleri. Karanlık her yan. Odanın içidir karanlık olan, diyor Ömer, kendi kendine. Bacakları yorgana dolaşa, çözüle, odanın kapısını açıyor. Kapının önü bozkır. Bozkırda uyanışı görüyor. Sevinerek dereye doğru yürüyor. Yüzüne su serpiyor. Kuşlar cıvıldaşıyor. Suyun yanına otururken, çakıl taşları şakırdıyor. Alıyor bir kaçını. Suya atıyor. Sanki taşlar, suya değil, gözlerine atılıyor Ömer'in. Taşlar küçülüyor. Cam gibi oluyorlar. Gelip her biri, göz kapaklarının içine yapışıyor. Yüzüne yeniden su serpiyor. Gözleri kıpkırmızı. Kapaklardaki sertlik, cam gibi, nasır gibi sertlik, gözlerini her açıp kapadığında, göz bebeklerini çiziyor. Koşarak, belki de son kez böylesine güzel koşarak, evlerine dönüyor.

İki sigara yakıyor Seyfettin. Birisini babasının parmaklarına takıyor. İç baba. Ömer Amca, içmeye başlıyor. Dumanını üflüyor. Taraçalı, bir, iki katlı

Almanya'nın köylerinden geçiyor tren. Yollar geniş, düz. Yüzlerce, binlerce araba, sabahın bu saatinde fabrikalara doğru. Ömer Amca, sigarasının dumanını dışarının yüzüne üflüyor. Demirleri kopartıyormuş gibi duruyor tren. Sesler geliyor istasyondan. Az kaldı, diyor Seyfettin. İki istasyon sonra Münih. Dışarıdakiler Alman mı? diye soruyor Ömer Amca. Bundan sonra hep Almanya. Hep Almanlar olacak. Pasaportuma ne zaman bakacaklar? Gene ateş tutmasınlar yüzüme. Yok baba... Dedim ya, girdik Almanya'ya. Geçtik sınırı. Bundan sonra doktor bakacak gözlerine. Kompartımandakilerden birisi söze karışıyor. Kaç para istediler? Beşbin Mark, diyor Seyfettin. Bizimkiler yapamadı mı? Yeniymiş bu ameliyat. Beş bin Mark da çok para hani. İnsan bu parayla, Opel Admiral bile alır. O ne ki? diye soruyor Ömer Amca. Araba, diyor söz sahibi. Dışarıda yağan kar, kompartımana yağıyor sanki. Konuşma kesiliyor. Ömer Amca, sigaralı elini uzatıyor. İki günden beri söndürdüğü yeri buluyor. Başını, pencerenin camına dayıyor. Tren silkeliyor. Elinin birisini koyuyor başının altına. Şimdi iyi. Yerler numaralı olmasa, kimse oturtmazdı Ömer Amca'yı buraya. Hem kompartımanda herkesin aklından geçmişti: kör adamın pencere kenarında işi ne? Ömer Amca dışarıyı görmüyor. Görmüyor ya, içeriden usanıp başını pencereden yana çevirdiğinde, yüreğindeki dışarıya kavuşabiliyor, bir solukta.

Geliyoruz baba. Münih'e girdik. Doktorumuz buradaydı değil mi oğlum? Burada baba. Ayağa kalkıyor kompartımandakiler. Eşyalarını toparlıyorlar. Seyfettin de ayakta. Bir oturan Ömer Amca. Yüreği

bebenin yüreğinden çırpıntılı. Münih... Aylardan yıllardan beri duyduğu, kendisini hazırladığı şu Münih'e geliyor işte. Gözleri açılacak demek. Duruyor tren.

Boşalıyor tren. Belki de en son inen onlar. Eşyaları pencere dibinde. Eşyamız da çokmuş baba, diyor Seyfettin. Ağırılarını sırtıma vur oğlum, diyor Ömer Amca. Olur mu baba. Dur hele. Burada herşey başka. Araba geliyor işte. Ona yüklerimiz eşyalarımızı. Yüklüyorlar eşyaları. Seyfettin biliyor, arabanın hızla gideceğini. Babasının koluna girip koşturmak yerine, arabanın boş yerine oturtuyor Ömer Amca'yı. Vitese takılıyor yük arabası. Cızırtıyla kayıyor araba. Koşturuyor Seyfettin. Babasının ayakları sallanıyor. Was, was, bitte, komm, nach, Münih - Berlin, sonelli, ab, an, Münih-Frankfurt, packet, hep Hans, cızz, küt, Maria, Hans, Münih - Belgrad, iki donuk göz... Sesler... Dağlar, ovalar, çoban kavalı, davar sürüsünün çingırağı... Hans, ab. Bağıracak Ömer Amca. Ondan önce, koşarken, eğilip Seyfettin bağılıyor: Baba ayaklarını topla.

Gözleri kör olduğundan beri hep birileri birşeyler söylüyor Ömer Amca'ya. Gene söylüyorlar işte. Gelin attan iniyor. Tut elini. Yavaş, taş var önünde. Bastonum nerede benim? Ayıp olur, bastonla gelini karşılamak. Sekiye geldin Ömer. Ömer'in bıyıkları ince. İnce, ince ya, sarı değil. Ömer'in bacakları uzun. Uzun ya güçsüz değil. Ömer'in elleri sert. Sert, ya, sevgiden, duygudan yana kelebekler gibi narin. Kapıdan gireceksin Ömer. Gelini arıyor. Uzatıyor kollarını. Öksürüyor gelin. Ömer öksürü-

ğe doğru yürüyor. Kavuşuyor geline. Ellerini seviyor ilkin. Saçlarına sıra geldiğinde, örgüleri çözüyor. Buğday başaklarına tırmığı geçirir gibi parmaklarını aralayıp kınalı saçları havalandırıyor. Nasıl bir kızsın kimbilir? diye soruyor. Anlat kendini. Ne kadar çok anlatırsan, o kadar bilirim seni. Gözlerin nasıl? Nerede onlar. Uzatıyor elini. Buluyor elini. Buluyor gözleri. Seviyor. Severken gözler açılıp kapanıyor. Kör değilsin benim gibi değil mi? Değilim. Rengi nasıl onların? Az sonra kadın olacak kadın şaşırıyor. Kör olmadığımı biliyor ya, rengini bilmiyor gözlerinin. Koyu, diyor yutkunarak. Koyu bir renk. Boyun ne kadar? Burnun nasıl? Dudakların nerede? Unut bunları, diyor gelin. Hiç birinin önemi yok. Ben, ölünceye kadar karın olacağım senin. Yeter ki karnım doysun. İnan bana. Güven. Dölümüz olacak. Onları tanırısın, küçükken, küçücükken. Elinin altında büyürler yavaş yavaş. Renklerinden başka herbirşeylerini tanırısın bir güzel. Kıpırdanıyor Ömer. Uzun saçlarından öpüyor gelinin. Kokusunu alıyor sonra. Dudaklarıyla memesinin arasını ölçüyor. Tanıyor, anlıyor yıllarca. Ah, diyor, bir yıl, iki yıl. Yirmi sekiz yıldan beri ah, diyor. Taş, toprak, gökyüzü, sular, kuşlar, kuzular, soğuk, sıcak, karanlık ve aydınlık hepsi bir tarafa şu yüzünü bir görebilseydim. İnan kendim kadar senin için de bu dilek hatunum. Gözlerim açılıverseydi. Gören gözlerle baksaydım sana. Hep baksaydım sana. Böylece, erkeğe baktırmaya doysaydı, şu köy yerinde, yüzün.

Münih garında o kadar kalabalığın arasından nasıl da sıyrılı sıyrılıveriyor yük arabası. Seyfettin

koşturuyor. Ömer Amca, bacaklarını kısmış, büz-
müş, arabada demirden bir parça olmuş sanki. Kas-
ketsiz başında, seyrelmiş saçlar uçuşuyor. Komm,
was, Münih - Hamburg, ab, an... Az sonra, dışarıda,
kirpiklerine düşecek karlarla kırpışacak gözleri, bu
sesler arasında eczanelerde satılan gözler gibi du-
ruyor.

Seyfettin bilmiyor, Ömer Amca hiç bilmiyor,
başlarına gelecekleri. Az sonra çıkacaklar gardan.
Soğuk ve kalabalık. Münih'in Bismark caddesini gö-
recekler ilkin. Bir taksiye binecekler, eğreti. Adresi
söyliyecek Seyfettin. Baba oğul bir süre konuşmıya-
caklar. Şoför, teypi çalıştıracak. Almanca şarkılar
dolacak taksinin içine. İşte buna inat, baba-oğul yük-
sek sesle, Türkçe konuşacaklar. Geniş, dar yollardan
sonra, iki yanı ağaçlı bir yolda gidecek taksi. Fabri-
kalar gelecek peş peşe. İşte, şu diyecek Seyfettin.
Barakaya geldiklerinde, taksiden inip Seyfettin eş-
yaları taşıyacak. Son eşya olarak da babasının ko-
luna girip barakaya varmış olacaklar. Birisi bağı-
racak yan odalardan. Kimsiniz? Sen misin Kemal?
Benim ya! İşe neden gitmedin? Hastayım. Memle-
ketten ne haber? Kavurma getirdin mi? Ha... Ha-
berin var mı? İşten çıkarıldın. Başkaları gelecek.
Kalabalıklaşacaklar. Küçücük odaya doluşacaklar.
İşten mi çıkarıldım? Yalnız sen misin çıkarılan ar-
kadaş? Yarımızdan çoğu işsiz. Haberin yok mu? Ba-
basının yanma çökecek Seyfettin. Duydun mu ba-
ba? Duydum oğlum. İlk akla gelen bir çift göz ola-
cak. Ama bu gözler üzerine hiç konuşmayacaklar.
Kim bu ihtiyar? Babam diyecek Seyfettin. Babasını

yatağa uzatacak. Uyu. Uyuyabilir mi Ömer Amca. Düşünecek. Oğlanı işten çıkarmışlar. Vay benim şansım. Seyfettin, arkadaşlarıyla konuşacak. Ama babasını unutmuş olacak o sıra. Eee. Arkadaşlar ne yapıyor? Allah bir kapıyı kaparsa, birisini açar, diyecek, en yaşlıları. Buraya, iki yüz kilometre uzakta bir fabrikada iş varmış. Herkes oraya gidiyor. Üç vardiya çalışılıyormuş. Birkaç fabrikada daha iş açılacaktı. İyi, diyecek Seyfettin, bir kaç gün bekleriz. Biz de bekliyoruz. Savaş malzemesi, tank, bazuka, makinalı tüfekler yapılıyor Almanya'da bugünlerde. Yeni siparişler almış fabrikalar. Böyle konuşacaklar. Hep çalışmayı düşünecekler, gece gündüz.

Sabah olduğunda, kar yerine yağmur yağacak. Seyfettin, fabrikaya gidecek. Babamı, gözlerini açtırmaya getirdiydim. İş isterim ben, diyecek. Kapı kapanacak, sözden hızlı. Banka cüzdanındaki parasını düşünecek, yağmur altında barakaya dönerken. Sekizbinaltıyüzelli Mark. Beş bin doktora... Ya iş bulamazsam? diye düşünecek Seyfettin. Babasının iki gözünü bir avucuna, geleceğini öteki avucuna alıp terazileyecek. Altından daha özenli terazileyecek... Kendi geleceği ağır basacak sonunda. Adımlarını hızlandırıp koşacak barakaya.

Yük arabası garın güneye açılan kapı ağzında duruyor. Seyfettin ilkin babasını indiriyor arabadan. Sonra eşyalar alınıyor yere. Dışarıya, karın yağdığı dışarıya sekiz, on metreleri var. Duruyorlar. Araba hızla uzaklaşıyor. Seyfettin oturtuyor baba-

sını, bir eşyanın üstüne. Sonra kollarını açıp elleriyle öteki eşyalara dokunuyor. Sen bekle baba, diyor. Çalmasınlar. Ben, taksi bulup geleyim. Sesler... Ah seslerin anlamını bir bilse. Was... En çok bu sözcüğü duyuyor Ömer Amca. Was, was, was... Ne, ne, ne... Ne, ne demek?...

Birkaç gün sonra baba-oğul konuşacak. Olur mu baba, diyecek Seyfettin. Buraya kadar geldikten sonra. Ya iş bulamazsan? diye sızlanacak Ömer Amca. Gözüm yere girsin. Elindeki üç-beş kuruşu bu işe yatırmak olur mu ya? Kimin aklına gelirdi, Almanya'da işin kuruyacağı. Varmış baba. Arkadaşlardan giden var. Oraya mı? Oraya ya. Hem mestsaisi de varmış. Düşünecekler. Uzun uzun düşünecekler. Ama konuşmayacaklar. Tanklar geçecek, panzerler geçecek Seyfettin'in gözleri önünde. Ateşler açılacak. Topraklarına, belki de köylerine kadar ulaşacak bu tanklar. Öldürecek önüne çıkanı. Seyfettin, olmaz, diyecek düşüncesinin burasında. Belki de tankın makinalısını bana taktıracaklar. Bizimkiler de alacakmış. Onlar da alacakmış. İkisini de biz yapacakmışız.

Bantlarda karşı karşıya geçip yapılmıymış tanklar, bazukalar. İtalyanlar, İspanyollar, Yunanlılar, Türkler... Kimi bantlarda, yan yana çalışılmıymış. Fabrikalarda kavga çıkmıymış. Satıldıktan sonra... Çalışmam gene de. Beklerim birkaç gün daha. Baba, diyecek Seyfettin ansızın. Haftasına ulaştı geldiğimiz. Derim ki, elimizdeki para bitmeden açtıralım gözlerini. İş bulmadan gitmem doktora, diyecek Ömer Amca. Ya bulamazsam? Ya bulamazsan? Bir işçi yeni bir haberle girecek odaları-

na. Buldum. Seni de yazdıralım Seyfettin. Yerinden fırlayacak Seyfettin. Nerde? Nasıl bir iş bu? Tank, bazuka fabrikası olmasın da. Oyuncak fabrikasında, diyecek işçi. Sevinip kucaklaşacaklar. Ömer Amca da ayağa kalkacak. Kollarını uzatacak. Elinin değdiği kim olursa olsun, çekecek onu kendisine. Bastırarak göğsüne. Göğsündeki oğlu olacak. Kurtuldun baba, diye bağırarak Seyfettin. Yarın fabrikaya girişimi yaptırır yaptırmaz, doktora götürürüm seni. Bakar gözlerine bir güzel. Hele bir açılır derse. Değme gitsin keyfimize. Sigara arıyacak Ömer Amca. Ateşini Seyfettin uzatacak. Yak baba. İç baba. Benim de kaydımı yaptırdın değil mi arkadaş? Yaptırdım ya. Hele de, ne fabrikasıymış bu. Babam da duysun. Onun da yüreği rahat etsin. Dedim ya, diyecek, oyuncak fabrikasında çalışacağımızı. Konuşan bebekler, uçan kuşlar, yürüyen... Ha, söylemeyi unuttum diyecek yutkunduktan sonra. Bu oyuncakların içinde ölüm varmış ama. Uçaklardan atılmış savaşa. Çocuklar oynayınca patlıyormuş. Gerisin geri gidecek Ömer Amca. Ranzanın bir ucuna ilişecek. Başını avuçları içine alacak. Patlıyan, oynarken çocukları öldüren oyuncaklar ha, diyecek kendi kendine. Dere kenarını düşünecek ansızın. Suyla, tozu karıp yaptığı çamurdan oyuncaklar sıralanacak bir bir. Kendisi gibi, gözlerini kör eden, tozdan oyuncaklardan başka oyuncak tanımayan yoksul ülke çocukları doluşacak bir meydana. Meydanın üzerinden bir uçak geçecek bu sıra. Bağrışacak çocuklar. Uçak, oyuncaklar atacak yeryüzüne. Yoksul yeryüzü çocukları, çamurdan başka oyuncak tanımayanlar, gökten yağın oyuncakları sevinçle ka-

pışacaklar. Oynamaya başlıyacaklardan kiminin kolu, kiminin bacağı uçacak. Kimi ölecek. Kiminin de... Kiminin de gözleri kör olacak. Gözleri kör olacak. Gözleri kör. Gözleri... Ve bu sıra, bunları düşünürken, Ömer Amcanın eli, ceketinin iç cebine gidecek. Pasaportunu, acı bir gülümsemeyle çıkarıp uzatacak. İstanbul'a bir bilet al oğlum, ama pencere yanı olsun. Hem, ananı da çok özledim, diyecek...

ÖLÜM YAŞI

Kanatları olsun ister. Toprak kokusu gelir burnuna. Şu yağmur sonrası kokan toprak değil ama. Çürüyen insanın kokusudur, toprağa karışan. Gene de kıpırdanmak ister. Kıpırdanıp canlanıvermek... Bir gülün dikenli sapı kıpırdanır. Alttaki kıpırdanının kımıldatması değildir bu. Akşamın alaca karanlığıyla birlikte esen yelin aldatmacasıdır. Açılıverse mezar. Yürümeye başlasa mezarlıkta. Dudaklarından hiç eksik etmediği bir de cıgarası olsa... Dur... Çevresine bakınsa. Gözlüğünü bulamasa... Mezarlıktan çıkırsa bile, gene de kanatları olsun ister. Uçacaktır uzaklara. Uçup başka bir ülkedeki mezarlığa konacaktır. Geldim dost diyecektir. Geldim.

Gidebilir mi? Gelebilir mi? Onun yerine çocuğu mu gitse? Ben mi gitsem? Sen mi gitsen? Bayram yarın. Daha öleli kaç gün oldu şunun şurasında? Bir bayram bile geçmedi ölüsü üzerinden.

İkisi de öldü. Aralarındaki ölüm yaşı altı yıl... Birisi burada yatar. Birisi orada. Kanatlı olmak is-

teyen kim? Nasıl bir kanat? Akşam yeli esiyor gene. Kurumuş dikenli gül sapı, sapsarı bu mezardan öteki mezara doğru uçuşuyor. Bir kanat yapmalı. Ölüye kanat takmak... İlkin beyaz bir, birkaç kâğıt almalı. Kalemin ucu sivri, mürekkebi yağ gibi akan olmalı. Kâğıtla, kalemi kardeşleştirmeli. Yazdıkça, kâğıt kıpırdanmak. Kâğıtta son nokta konunca, ölü gülümsemeli. Onun aradığı böylesi bir kanat değil mi hem?..

Nâzım, Nâzım... Kitabını okudum ben.

«...Mustafa Suphi'nin resmi. Suphiler Trabzon'a gelince hapis mi edildiler? Bilmiyorum. Hapis edildilerse sezmişlerdir. Sürmene açıklarında arkalarından hızla yaklaşan motoru görünce ne düşündüler? Cephane almak için Batırma gittiğini mi? Yoksa arkadaki motor, kar karanlığından fırlayıp ansızın mı belirdi bordalarında? Ama gürültüsünü işitmişlerdir. Yoksa gelenin ölüm olduğunu anladılar mı? Topraklarımızı, bu topraklarda yaşayan yarı aç, yarı tok ve sıtmadan kırdan ve trahomdan kör olan ve çaputlar içinde dolaşan ve ufacık öküzleriyle taşlı tarlaları süren ve dört yıl, dört cephede, bit içinde kanını döktükten sonra yeni yeni cephelerde dövüşen halkını kim sevdi onlar kadar? Suphilerin yüzünü görebiliyorum, bir onun yüzünü, ötekilerinki dumandan. Öldürülecek olanların göğüsleri, boyunları, sırtlarını görüyorum, ama yüzleri dumandan. Öldürülecek olanların ellerini, tüfeklerini, tabancalarını, bıçaklarını, organlarını görüyorum, hattâ bıyıklarının altında çarpılan ağızlarını...»

Nâzım'dan altı yıl sonra ölen, öldüğü yerde kalmalı. Yazılı kâğıtlardan yapılmış kanatla uçmalı. Uçmalı da, uçarken düşünmeli olanları bir bir...

Okuduydum kitabını.

10 punto... Bir forma on altı sayfa. Dizilsin, bastsın, ciltlensin. Kitabımız bizim. Özledim seni. Kitabını getiriyorum senin.

Ayakları nasıl da ağırlaşmıştı.

Koşuşmalar... Suçüstü Mahkemesi. Cumhuriyet Savcısı. İkinci, Üçüncü Ağır Cezalar. Sanık çıkıyor merdivenlerden. Uğultular. Yüzlerce binlerce suçlu... Bir suçlu ötekini arıyor... Yayımca suçluyu biliyor. Gülümsüyor koridordan geçerken. Bir odaya giriyor. Savcılar, yargıçlar yüksekçe bir yerde oturuyorlar. Önlerindeki dosyayı karıştırıyorlar. Yayımca ayakta.

«İsmin?»

«Memet Ermiş.»

«Bu kitabı sen mi yayımladın?»

«Evet.»

«Suç olduğunu bilmiyor muydun?»

«Suç mu!..»

Yüzünü nasıl da buruşturmuştu. Buruşturana Savcı değil. Buruşturana Yargıç değil. Yayımca. Savcı «İddianame»sini okumaya başlıyor. Bir süre dinliyor Yayımca. Sonra burada olmuyor sanki. Dışardaki uğultulu kalabalığın arasından sıyrılıyor. Suçlu kitabı ilk okuduğu günü anımsıyor. Bu kitaptan bir değil, bin, iki bin, beş bin olsun istiyor. Okunsun istiyor. Sevinci, okuduğu odaya sığmıyor. Bitirdiğinde, dışarıya çıkıyor. Bir demet gül alıyor. Bir tanesinin sapını koparıyor. Ceketinin yakasını gülüyor.

«Türk Ceza Kanununun 141. 142. maddesine uygun görülen...»

Yakasında gül yok şimdi. Ellerine vurulacak kelepçe, candarmanın yanbaşıda. Gözlerini kırıştırtıyor. Savcı okumasını sürdürüyor. Yüzü geriliyor Yayımcının. Savcının okuduklarından sanlıyor. Oysa, suçlu kitaptan başka bölümleri düşünüyor o.

«...Biri düştü yere. Biri daha. Kucaklaşıp birbirlerinin omuzunda ağlıyanları görüyorum, ama ses seda yok. Biri kolumdan çekti. Dönüp baktım, bumburuşuk bir kocakarı, boyu da çok kısa, gocuklu da, başını da şalla sarmış. Kolumdan çekiyor, dişsiz ağziyle bir şeyler söylüyor, anlamıyorum. Eğildim. Altı yedi yaşlarında bir kız çocuğu sesi, altı yedi yaşlarındaki bir kız çocuğunun korkusuyla soruyor. «Lenin mi ölmüş?» Başımı sallıyorum. «Ölmüş demek.» Haç çıkaracağını sanıyorum, ama çıkarmıyor, kolumu bırakıp, «Yazık oldu bize.» Tekrarlıyor: «Yazık oldu bize! Yazık oldu bize! Yazık oldu bize!» Ses kalınlaşıyor, büyüyor, büyüyor, enine boyuna genişliyor, masal şişesinin içinden çıkan dev gibi, sonra ansızın kayboluyor ve ben asıl sesi işitiyorum...»

«Türk Ceza Kanununun...»

Savunmak istiyor kendisini. Yutkunuyor. Kızıl Süvari kitabında... Sözcükler karışıyor ansızın. Ne söyleyecekti acaba? Bu kitaptan, çok sevdiği bir olayı mı anlatacaktı? Devrim sırasında kolunun birisini kaybeden adam... Kopmayan sol kolu diye, nasıl da sevinmiş... Gözünün birisi de öyle... Giden sağ gözü olunca, üzölmek niye... Toparlanmak isti-

yor. Karısı arkada. Ona dönüyor. Bakıyorlar. Tıraş olmuş sabahleyin. Nerden bilecek az sonra öleceğini. Evden çıkarken nasıl da güzeldi yüzü. Nasıl da ıslık çalmıştı. Yargılanacağı korkutmamıştı onu. İnaniyordu yaptığı işe. Otobüse binmişti. Küçük tepeleri, evleri, evlerin çiçekli bahçeleri önünden geçmişti. Nerden, nasıl bilsin, son kez gördüğünü buraları. İki çocuğu... Öyle mi bırakırdı onları?. Öperdi uzun uzun. Bir damarı kopuyor. Yüreği yorgun yıllardan beri. Yüreği yorgun ya, bilinci... Kan akıyor görünmez. İyice sendeliyor. Öne doğru düşüyor. Karısına birşeyler söylemek istiyor. Sanık yerindeki tahtalar devriliyor. Yargıç ayağa kalkıyor. Savcı «İddianame»yi okuyor hâlâ. Bir sınıfı diğer bir sınıf üzerine... Vatan haini... Yargıç, Savcıyı dürtüyor. Savcı başını kaldırıyor. Sanığı karşısında görüyor. Şaşırıyor. Başını öne doğru uzatıyor. Sanığı yere yuvarlanmış görünce, son okuduklarının boşa gittiğinin üzüntüsüne kapılıyor. Koşuşmalar, konuşmalar oluyor. Yayımcı, kulağına gelen son sözleri duyarken, tepesindeki Savcıya alacaklı gözlerle bakıyor.

«Sanık ölmüş.»

«Suçlanan kitabın ismi neymiş?»

«Yaşamak Güzel Şey Bekardeşim.»

«Gel-mi-ye-cek-ler!»

«Sussana sen!»

«Yeter be alçak. Bıktırdın günlerdir.»

«Gel-mi-ye-cek-ler!»

Küçükken, karanlıkta duyulan «çat» sesi gibi ir-
kitici oldu, sustalının açılan sesi. Bir el uzandı.

«Kimin bu?»

«Benim elim.»

«Nerde o?»

Bilinmiyordu, dışarısı gece mi, yoksa gündüz
mü. Sustalının aradığı Rasim, büzüldü olduğu yer-
de. Korkudan değildi bu. Gücü, cansızlığa yakındı
çünkü. Umurunda değildi, boğazına yapışıp sıkma-
ları, bir çelik parçasını etine gömmeleri. Öleceğini,
öleceklerini biliyordu o. Ölümü, şu karanlık, şu in-
san pisliği kokan kömürden dünyalarında bekle-
mek yerine, öldürüverilmek daha güzel değil miy-

di? Kerim, göçükte bir kaç adım attı. Sustalının beyaz, sivri çeliği kapkaranlıktı.

«Gelecekler de, yoksa.»

Elini, o hiç bir zaman yumuşaklığını bilmediği elini, ensesine götürdü. Günlerden beri buradalar-
dı. Enselerini, eli kadar büyüklükte bir kömürle ka-
şıldı sanki.

«Kö-pek-ler gel-mi-ye-cek!..»

Sese doğru yürüdü Kerim. İkinci adımını ta-
mamlayamadan başını kömüre çarptı. Döndü.

«Gelecekler, de.»

«Gel-mi-ye-cek-ler!»

Ses bacakları dibindeydi. Sustalısını batırdı.
Kömürü bıçaklamıştı. Düştü. Ali bağırdı.

«Öldürdün mü yoksa?»

«Gel-mi-ye-cek-ler!»

Ali de biraz yürüdü.

Göçükten bir delik açılıverseydi şimdi. Bir tu-
tam ışık sıksalardı içeriye.

«İşte oradalar.»

«Yaşıyorlar mı?»

Rasim kıpırdanırdı. Yanıbaşındaki Kerim aya-
ğa kalkarken, az önce kömüre saptığı sustalısını
unuturdu kuşkusuz. Gelenlere en yakın Ali olurdu.
Bağırırdı.

«Yaşıyoruz!»

Kerim, elini uzattı. Sustalısını arıyordu. Gün-
lerden beri buldukları oyukta, herşey öylesine
sertleşmişti ki, Ali'nin birazcık etle sarılı kemiği yu-
muşacak geldi avucuna.

«Kimin bu bacak?»

«Benim.»

Rasim konuşmaları duymuyordu şimdi. Kulakları uğulduyor, açık tutmaya çalıştığı göz kapakları düşü düşüveriyordu. Yıllarca şu maden ocaklarında birlikte kazma vurdukları arkadaşlarının, hiç olmazsa, ölümün ağzında, bildiği kimi gerçekleri bilmelerini istiyordu. İstiyordu ya, konuşmak yerine dışarıyı düşünüyordu gene de.

Koşuyor. Az önce beş metre, on metre, on beş, yirmi, yirmi beş, otuz, otuz beş, kırk, kırk beş, elli, elli beş, altmış, altmış bir, altmış iki, altmış üç... İşte, bu derinliğin üzerinde koşuyor. Ağaçlar, çiçek açmış ağaçların arasından geçiyor. Güneş, küçücük bir maden karanlığına sıkılmış ışık gibi güçlü. Bu gücü de takıyor bacaklarına. Caddeleri geçiyor. Geniş, pak caddeler bunlar. Üzerinde arabalar var. Villaların önünde şimdi. Bir araba hızla fırlıyor. Sarı, beyaz, açık maviye boyanmış bir araba bu. Duruyor ansızın Rasim. Araba fren yapıyor. Rasim'in elleri arabanın üzerine yapışıyor. Gidiyor araba. Sarı, beyaz, açık mavi boyanın üzerinde, Rasim'in sıcak siyahlığını da alıp götürüyor. Evini arıyor. Tepeyi görüyor. Gecekondulara doğru koşmaya başlıyor yeniden. Oradalar, diyor bağırarak. Bağırırken, çürük, tütün sarısı dişleri, en beyaz mermer, kâğıt gibi parlıyor. Bir de gözleri parlak Rasim'in. Koştukça, kömür kırıntıları saçılıyor, çamurlu yola, yoldaki kurumuş dağ bitkilerine. Yokuş yukarı şimdi. Tepede görenler şaşırıyor ilkin. Sanki siyah bir kaya parçası gelen. Bir süre geçince anlıyorlar, kayanın babalardan birisi olduğunu. Rasim geliyor, diye bağırıyorlar. Rasim'in ev ka-

pısı açılıyor. Kucağında bir çocuk var kadının. Başlıyor, Rasim'e doğru koşmaya. Ama, yokuş aşağı koşamıyor kadın, kocası gibi. İki canlı gene. Öpülüyor kucaktaki çocuk. Öteki, diyor Rasim. Ötekiler? Birisi işte, birisi okulda, diyor kadın. Rasim onlara doğru koşmaya başlıyor. Yıkan, diyor karısı. Simsiyahsın. Yokuş aşağı inerken söyleniyor Rasim: İnanmadım. Gelmiyecekler, dedim. Gelmediler. Bunu söylemeye geldim işte. Gel-me-di köpekler. Gelmez köpekler. Sendikama gidiyorum ben. Karşı sendikadan da olsalar, kurtulmalı arkadaşlarım. Arkadaşlarım göçükte... Kurtarmalıyız onları. Koşuyor. Birilerine çarpıyor. Çoğalıyor birileri. Yüz, bin, on bin oluyorlar. Arkadaşlar **göçükte diye bağırıyor**. Bir kürek kömürümüzü yakanlar, bir kazma vurmaz mı göçüktekiler uğruna? Başka bir küme... Küçük bir küme... Bağışmalar... Tartışmalar... Şuradan yeni bir ocak açılabilir. Sonucu istiyorum, diyor, koltuğa kaykılmış birisi. Dokuzyüzbinsekizyüz kazmadan sonra içi kömür dolu yeni bir ocak gelecek. Göçükte kalanlar için sekizbin fazla vuruş gerek. Sekiz bin fazla vuruş gerek. Sekizbin fazla... Sekizbin... Sekiz...

«Gelecekler de, yoksa...»

Kerim bekledi. Rasim'in yerini iyice anlamak istiyordu. O nasıl olsa, gelmiyecekler diyecekti. Bu kez, çok yakınında olduğunu biliyordu. Sustalısı yoktu ama, elleri **ne** güneydi? Hem Alî **de** kendisiyle bir olduktan sonra. Tüm uğursuzluk, onun, işverene karşı duyduğu inançsızlık değil miydi?

«Gelecekler de...»

Ali çömeldi. Beklediler. Elini uzattı Kerim. Gene yumuşak bir şeye değdi.

«Sen misin?»

«Bana değmiyorsun,» dedi Ali.

«Gelecekler.»

«Gelecekler.»

«Sen söyledin değil mi?»

«Ben söyledim Kerim.»

Elini çekti.

«Soğuyor.»

Ayağa kalktı Kerim. Yüz yüzeydiler. İlk solukları değdi birbirine. Sonra sarıldılar.

«Kurtulduk uğursuzdan.»

«Gelecekler değil mi?»

«Gelecekler kardeşim Ali.»

El ele tutundular.

«Kaybetmiyelim birbirimizi,» dedi Kerim. «Oturalım olduğumuz yere.»

Oturdular, Altlarındaki sert, sivri kömürleri temizlediler.

Ali, Kerimin yüzüne baktığını sanıyordu. Oysa Kerim'in sırtı dönüktü kendisine. Konuşmuyorlardı. Belki de ikisi aynı şeyleri düşünüyordu. İlk kazma sesini ne zaman, nereden duyacaklardı? Asansörle indikleri, metrelerce yürüdükleri dehlizler hangi yönde kalmıştı? Ali'nin yanakları ıslanıyordu. Hık, temiz su, yüzünden aktıkça, gerisinde gri bir yol bırakıyordu. Rasim için ağladığını, karşı sendikadan da olsa, Rasim için ağladığını neden sonra anlayabildi. İki gün, belki de daha fazla gün önce, asansörde nasıl da şakalaşıp gülüşmüşlerdi. Şimdi, az ötesinde yatıyordu. Hıçkırıldı.

«Ağlıyor musun ne?»

«Mezar,» dedi Ali. «Mezarı yok onun.»

«Gelecekler,» dedi Kerim. «Öldürmediğimiz iyi oldu. Götürürüz buradan. Biz koyarız mezarına.»

«Burası da mezar,» dedi Ali.

«Gelecekler.»

Sustular. Ali'nin yüreği, ince bir dalın, ince bir yelde kıpırdanması gibi kıpırdandı. Ya gelmezlerse? Ali bunu söyleyemedi arkadaşına. «Mezarımız burası belki de,» dedi kendi kendine. «Ama gelecekler er geç. Kömür için de olsa gelecekler.» Gözleri yeniden ıslanınca, dışarıda, şu altında kaldıkları dağın dışarısında olanları düşünüyordu. Anası, babası, kardeşleri, hele sevdalısı... şu dağ kalkıverse üzerlerinden. Ama şu dağ kalkıvermesin üzerlerinden. Bu dağın üzerinde neler yoktu? Kimler yoktu? Çiçekler, su, kuyumcu dükkânları, fırınlar, çocuklar, kravatlar, yumurta sepetleri, paralar, kömürler..

«Gece mi, gündüz mü? Hıı, ne dersin?»

Titredi Ali.

«Şey...»

«Gece olmasın, dışarısı.»

«Belki de sabah oluyordur,» dedi Ali.

«Sabah oluyorsa, bizimkiler kalkmıştır.»

«Madenciler mi?»

«Hem madenciler, hem babam. Namaza kalkar da. O uyandırırđı beni.»

«Belki de üzerimizde dolanıyorlardır.»

«Sorguya gelmişler midir?»

«Nasıl?»

«Rasim için diyorum. Öldü ya!»

Sustular. İki kişi olmadıklarını sandılar ansızın. Çevrelerine bakındılar.

«Şurada yatıyor değil mi?»

«Şurası nere?»

«Ver elini bana.»

Kolunu kaldırdı Ali. Güçsüzdü. Can azdı. Toparlamaya çalıştı kendisini. «Acım, susuzum,» dedi içinden. Havayı düşündü sonra. «Yoksa?.. Hava?..»

Kerim, Ali'nin elini tuttu. Kaldırdı.

«Şurada işte.»

«Ne?»

«Rasim, diyorum.»

«Hııı...»

«Rasim,» dedi Ali. Sonra kaydı biraz. Başını, Osman'ın dizine koydu. Sırtına batan kömürü aldı. Atamadı. Getirip eliyle birlikte göğsünün üzerine koydu. Kömür kaygandı. Kömür kokuyordu. «Kömür kokmaz,» dedi içinden. «Madenciler bilmez kömür kokusu nedir. Benim pisliğim olmasın? Belki de Rasim'in. Ölü ama o? Öldükten sonra...» Göğsündeki kömür ağırlaşmaya başladı. Başını salladı Ali. «Bunca ağırlık!» dedi. «Şu dağı, daha nice dağları oyan madenciler... Yoksa, dağ mı çöküyor üstüme? Dağ dağ...» Sevdalısı doldu karanlıklarına. Göğsündeki kömür, inceldi, işlendi, siyah, beyaz oldu ansızın. Gelinlik işte. Sevdalısının bedeninde bir güzel. Dönüyor gelin. Döndükçe kendisine yaklaşıyor. Sarmaş-dolaştılar. Düğün salonu, çiçeklerle dolu. Herkes beyaz giysiler içinde. Herkes bembeyaz giysiler içinde. Hiç bir şey siyah değil. Hiç bir şey simsiyah değil. Caz başlıyor. Birisi İngilizce şarkı söylüyor. Ali başını sallıyor. Kendisine öyle geliyor.

Başı katılaşıyor oysa. Ama biliyor o, şu dünyadan giderken, gideceği yerde bulunduğunu. İngilizce şarkılar yerine, türküler okunan, davullar çalınan... Davullar çalınan... Davullar... Güm, güm... Kazma sesleri mi bunlar? Kazma sesleri... Geldiler işte. Bağırarak istiyor. Buradayız, diye bağırarak istiyor. Gözleri açık, ağzı bağırılmaya hazır, arkadaşının dizlerine başının ağırlığı düşüyor. Yüzünde, ondokuz yaşın, sarı tüyleri, simsiyah...

«Gelecekler değil mi Ali?»

«.....»

«Uyudun mu?»

«.....»

Kerim dizindeki başı oynattı. Başı nereye götürürse, orada kalıyordu. Anladı Kerim.

«Biraz daha bekliyemedim mi a kardeşim?» dedi. «Neredeyse gelecekler. Gelecekler değil mi? Hey, gelsenize be.»

Dizindeki unutarak, ayağa fırladı Kerim. Bir tak sesi duydu bu sıra.

«Geldiler!..»

Kazma sesine benzeyen tak sesi, duyulmadı bir kez daha. İyice dinledi. Uzunca bir süre dinledi. Sonra başını öne eğdi. «Takırdıyan Ali'nin başıymış.» dedi içinden.

Konuşmaya başladı.

«Hey... Geli... Yoksa gerçekten gelmiyecekler mi ne?» Bakındı Başını salladı. «Beklemediler,» dedi içinden. «Gelecekler Rasim, Ali... Ölüler...»

Çömeldi. Ölüler... Gözlerini ayırdı. Az ötesinde iki ölü yatıyordu. Ölüler... Gelseler şimdi. Şu dağdan duvar yarılıverse... Bir insan sığacak kadar ya-

rılıverse... Çıkırsa, yeryüzü denen, göğün altına. Şu iki ölüyle bir odada, bir dağbaşında kalıverse yeni baştan. Ölüler... Nasıl da korkardı kimbilir?

Uzattı kolunun birisini. Önce kömüre, sonra bir ölüye değdi. «Sen, Ali inisin, yoksa Rasim mi?» Çekti kolunu. Ölüler... Nasıl da koşmuştu o gün. Küçücüktü daha. İlerdeki meydanda. Kalabalık. Orta yerde darağacı. Sallanıyor birisi. Göğsünde yafta asılı. Ayakları, çizmeli ayakları sallanıyor. Dona kalıyor, Kerim. Asmışlar! Dili de dışarıda. Çözülüyor Kerim. Koşuyor. Atıyor kendisini evden içeriye. Kolları anasının bacaklarına dolanıyor. Asmışlar ana. Birisini asmışlar. Kadın kucağına alıyor Kerim'i. Korkma, diyor. Ama Kerim, hep korkuyor. Korku da, yaşıyla birlikte büyüyor sanki. Şu madene inmeden önce, gözünün önünden gitmeyen, bir dil, iki çizme vardı hep. Başına degecekmişcesine sallanan çizmeler, karanlıkta, yüzüne atılverecekmiş gibi kocaman bir ölü dili. Ön akşamlarda evine dönen Kerim... Gece- nin incelen sabah karanlığında bile, tarlaya, nöbete giderken ıslık çalıp çizmeyi, dili kovmak isteyen Kerim...

«Gelecekler!..»

Çömeliğini bozdu Kerim. İlk oturdu. Sonra uzandı. Başına yumuşak bir şey değdi. Çekmedi. «Ölülerden biridir,» dedi içinden. «Madene ineliden beri korkmaz oldum ölülerden.» Gülümsedi. **Karanlık**, siyah dehlizlerde vurduğu her kazma, sanki kömürü değil, korkuyu söküp atmıştı yüreğinden. Gülümsemesi bundan ötürüydü belki de.

Uyandığında ilk işi bağırarak oldu.

«Geldiniz değil mi?»

Gözlerini yumdu hemen. «Gelmişler,» dedi içinden. «Ben demedim mi geleceklerini.» Kendisini kandırmaya can atıyordu. Düşle gerçek arasındaydı. Çoğu kez, düşe yapışıp kalmayı yeğliyordu. «Gelecekler demiştim... İşte geldiler. Ah, benim âmirim, üzdüm sizi değil mi? Büyükler, büyüklerim, bunlar var ya!... Ah şu Rasim, hiç güvenmedi size. Çocuklarım nasıl? Babam sabah namazına mı kalktı. Beni de uyandırısın. İzinli miyim ben? Vay siz sağ olun, vay siz var olun. Yukarıdan mı indiniz? Demek dağı deldiniz ha? Vay sizin gücünüze, bravo! Gözlerimi açmıyayım mı? Gözlük de mi getirdiniz? Işığı görünce kör mü olunur? Ali, Osman... Onlar da mı ışığa çıkmasınlar hemen? Öldüler mi? Öldüler mi? Gelmediniz mi? Gelin artık be kardeşim... Gelin...»

Gözlerini açmaya çalıştı. Açamıyordu. Oturmak istedi beceremedi.

«Alçaklar!..»

Kıpırdandı. Ölmekte olduğunu anlamıştı. Sol kolunu güçlkle uzattı. Birisine değdi. İyice azalmıştı. Eliyle, yüzü aradı. Buldu. Parmaklarıyla bıyık aradı. Bıyıksızdı yüz. Açık ağızdan dişlere dokundurdu parmaklarını. Sağlamdı. Yerli yerindeydi dişler. «Bu değil,» dedi içinden. Sürünmeye başladı. Karıncadan azdı hızı. Kolu başka bir yumuşaklığa değdi. Bu bedendeki yüzü aradı. İyice sokuldu. Parmaklarıyla yüzü buldu. Soluğu yüze değiyordu. Canının son çizgisini, dudaklarında topladı. «Gel-mi-ye-cek-ler.» diyeni, sıcak sıcak öptü.

Koşmazsa otobüsü kaçıracak. Hiç böyle geç kalmazdı. Birkaç dakikalık kusurunun nedenini biliyor ama: Türkler Kıbrıs'a çıkarma yapmış... Otobüs kalkacağı sıra atlıyor hemen. Soluk soluğa. Bakıyorlar kendisine. Almanlarla birlikte Yunanlılar da bakıyor. Andonis başını ilk çevirenlerden. Oysa Andonis Kerem'in arkadaşıydı. Kerem de istemiyor Andonis'i görmek. Almanlara bakabiliyor. Başka Yunanlılara da bakabiliyor. Andonis'e!.. Otobüs hâlâ kentin caddelerinde. Bu sabah da, bütün sabahlar, ya da geceler gibi: Karanlık herşey. Işık olmasa, görmek ne mümkün. Kerem birkaç adım atıyor. Boş bir yere oturuyor. Oturmasıyla, pencere kenarındaki hışımla ayağa kalkıyor. «Buraya gel Manoliyas,» diye yan koltuktaki bağılıyor. Az sonra bu iki Yunanlı gözlerini ayırarak konuşmaya başlıyorlar aralarında. Dünden kalma yorgunlukları, hınçlı sözcüklerle ufalanıyor sanki. Yumrukları da irileşip hava-

ya kalkıyor. Türkler sakin. Gülüşüyorlar aralarında. Salt hiç konuşmayan, hiç gülmeyen iki kişi var otobüste: Kerem ile Andonis... Dün sabah, bu saatte yanyana oturuyorlardı. Andonis, Kerem'e gene Atina' daki sevdasından söz etmişti. Gideceklerdi buradan. Bir an önce gideceklerdi. Markları olsun istiyorlardı. Andonis düğün kuracaktı Yunanistan'da. Kerem yıllar önce kurmuştu. Şimdi, ikisinin ortak yanı; memleketlerinde, kazandıkları Marklarla tutacakları işti. Senin memlekette parayı neye yatırırler Kerem? En emin yol mülktür bizim orada Andonis... Bizim orada da mülktür Kerem... Gene de başka bir iş tutmalı... Sanayileşiyoruz. Biz de sanayileşiyoruz. Otobüs kentin dışına çıkıyor. Fabrika uzakta daha. Lâmbaları yanmasa, önünü göremiyecek otobüs... Bu saatte başlamış çıkarma. Akdeniz kıyılarında sabah... Dün sabah, henüz yirmi dört saat bile olmamış... Nasıl da başkaydı otobüsün içi... Herkes birbirinin konuşmasını anlayabiliyordu. Bir otobüs dolusu insan... Bir otobüs dolusu Almanca demekti, dün sabah... Ya şimdi?... Şu Kıbrıs çıkarmasından sonra, üç dile bölünmüşlerdi. Duruyor otobüs... Fabrikanın kapısından geçmiyor. Birisi pencereyi tıkırdatıyor. Bir Alman çağırıyorlar aşağıya. Telefona gidiyor inen. Karşıdaki direktörün sesi. Sakinler mi? Oldukça, diyor otobüsteki Alman. Dikkatli olun. Oluruz efendim. Altı numaralı cetvel... Altı numaralı cetvel... Okey... Biniyor Alman. Otobüs fabrikaya giriyor. Her günkü yerinde duruyor. Eli çantalı emekçiler iniyor. Yürüyorlar. Bu sabahki yürüyüşleri de başka. Yirmi dört saat önce nasıl yürümüşlerdi oysa?.. Bir sinemanın, bir tiyat-

ronun dağılışı gibiydi. Karma karışık... Herkes herkesten bir parçaydı sanki. Ama şimdi?.. Otobüsün içinde bölünmüş dil, fabrikanın yarı karanlığında da küme küme. Şurada Türkler, şurada Yunanlılar, şurada Almanlar yürüyor. Otobüsten inen, inip direktörle konuşan Almanın yüreği ilk kez korkulaniyoT. Çünkü biliyor o; ne olursa neler olursa olsun, işin çevresinde bir bütün olmalı emekçiler... Sekiz dakika var işin başlamasına... İşin başlaması... Soyunma odalarına dağılıyorlar... İlk kargaşa burada çıkıyor. Dolaplar yanyana... Türklerle, Yunanlılar bir arada olmak istemiyorlar. Dolaplar değiştiriliyor. Yüzler asık, güleç... Çıkarmayı yapan ordunun çocukları, güleç yüzleri oluşturuyor... Korkakmış... Korkak sözcüğü Almanca... Sözcük Almanca olunca herkes anlıyor. Herkes anlayınca, birbirine girmeye hazır yirmi-otuz kişi görünüyor. Almanlar karışıyor aralarına... Ziller çalıyor. Ziller çalınca, korkak sözcüğü unutuluyor. Tezgahların arasına dalıyor emekçiler... Bant... Dün bıraktıkları bantın üzerinde, yapılacak tankın gövdesi duruyor. Gövde üzerinde, akşamdan kalan emekçilerin emekleri soğumamış henüz. Türklerin, Yunanlıların, Almanların bir elmiş gibi bıraktıkları gövdenin üzerinde, eller kıpırdanıyor sanki... Bu el Türk eli, bu el Yunan eli... Gövde kıpırdanıyor. Gövde homurdanıyor. Dağınıklık istemiyor o... Yeni bir zil çalıyor. İki dakika var işin başlamasına. Herkes yerini alıyor. Eller doluyor. Eller matkapla, eller çekiçle, tornavidayla doluyor. Kerem'in elinde matkap var. Andonis'in elinde de matkap var. Gövdenin üzerine karşılıklı delikler açacaklar. Yıllardan beri yaptıkları

iş bu... Son bir zil daha çalıyor. Gürültü... Bant dönmeye başlıyor. Bantın dönmeye başlamasıyla, tankın gövdesi kıpırdanıyor. Andonis Kerem'e bakıyor. Kerem görmezlikten geliyor. Kıpırdanan tankın çıplak gövdesi, özellikle çevresindeki Yunanlılara, bugüne değin duymadıkları yeni bir duyguyu da yaşıyor. Önlerinde kıpırdanan, bantın ayarlı hızına göre yürüyen demir gövde, Kıbrıs'ta ilerleyen tanklardan biri oluyor sanki. Yunanlılar gövde üzerindeki işleri hınçla yapıyorlar. Yaptıkları işle, Kıbrıs'ta ilerleyen tankları durdurmaya çalışıyorlar sanki. Ama her kızgın darbe, gövdede yeni bir tartk yaratıyor. Dökümde açılmış, önceki deliklere lambaların kordonları yerleştiriliyor. Üst tarafa, düşmanı gözleyebilmek için dürbünler monte ediliyor. Tank silâhların konulacağı bölüme doğru ilerliyor. Otobüsten inip direktörle konuşan adam, oradan oraya koşuşturuyor. Almanların kulağına eğiliyor. Konuşuyorlar aralarında. Baş sallamalar... Anlamli, anlamsız gülümsemeler görülüyor. Andonis matkabını tutuyor elinde. Önünden geçmekte olan yeni bir gövdeye delikler açacağına, Kerem'e bakıyor. Kerem de, bu kez ona bakıyor. Bant dönüyor. Gövde kayıyor. Andonis'in delik delmesi gerekli. Dönen matkabı, gövdenin üzerinden atlayıp Kerem'in başına mı batırmak istiyor yoksa? Bir silâh... Yüzlerce silâh patlıyor Kıbrıs'ta. Andonis, matkabını silâh gibi mi kullanmaya hazırlanıyor?... Kerem de hazır. Saldırırsa Andonis, o da matkabıyla karşı koyacak. Havada iki matkap çarpışacak belki... Bant kayıyor. Kayarken gövdeyi de sürüklüyor. Bağrıışmalar... Andonis delik del. Andonis silkeleniyor. Hızlı

birkaç adım atıp gecikmiş delikleri deliyor. Kerem de işine koyuluyor. Keremin yüreği çatallanıyor. Çatalın biri sevgiyi, ötekisi henüz perçinliyemediği, belki de perçinlenmek istemediği bir kini, bir düşmanlığı oluşturuyor. Anlamak, sevmek, sonra ansızın düşman oluvermek... Bu duyguyu onur kırıcı buluyor Kerem... Başka Andonisler olsa, bana böyle baksalar, neyse ne de, şu karşımdaki, dünkü arkadaşım Andonis... Gerçekten bıraksalar, Andonis saldırır mı kendisine?... Kerem, açtığı deliklere zımba çakıyor. Çakarken, çekici öylesine hızlı vuruyor ki... Duralıyor ansızın Kerem. Neden böylesine hızlı vurduğunu düşünüyor. Andonis'in, üzerine doğru, matkabı kaldırarak gelişine karşılık, kendisi de, zımbayla, başını mı parçalamak istiyor yoksa?.. Zimba... Yeni bir zimba eline alıyor Kerem. Uçtan geriye doğru kalınlaşan bir zimba bu. Çakıldığı yerden kolay kolay çıkarılamayan zımbalardan birisi... Başını kaldırıyor Kerem. Bakmıyor üç-beş saniye. Yüzlerce zimba görüyor gibi oluyor. Nedenini açıklayamıyor ama. Her birinin, ister Türk, ister Yunanlı, ister Alman olsun, her birinin birer zimba olduklarını, kuşun kanat çırpmasından daha kısa bir süre seziyor. Salt seziyor ama. Yıllarca anayurtta,, şimdi de buraya zimba gibi çakıldığını açıklayamıyor. Andonis, şu Alman Hans için de böyle düşünüyor. Hem zımbanın çakılacağı, hem de daha önceden delinip hesaplanmış deliklere çakılan zımbalardan ne ayrımları var bunların da... Bir merkezin ortasına doğru itilmeleri... Sonra çakılıvermeleri... Çakıldıkları yerde konuşmaları... Koşmaları... Sevmeleri... Alış-veriş yapmaları... Dün sevdiklerini, bu-

gün sevmemelerinin başkalarınca karara bağlanmış olması... Atina'da da tanklar vuruyormuş... Bir Alman fısıldıyor Andonis'in kulağına... Andonis bağırıyor. Bizim tanklarımız... Öyle değil, diyor Alman, Cunta düşüyormuş... Otobüsten inip direktörle konuşan Alman koşa koşa geliyor. Andonis'e, Atina'da da tankların yürüdüğünü söyleyen Almanın kulağına eğiliyor. Kıpkırmızı oluyor Almanın yüzü. Öyle ya, diyor sonra, koşup gelen Alman. Bantta ikibuçuk dakikalık gecikme var. Hem de savaş çıkmışken!.. Andonis, Kerem'e doğru yürüyor. Yanından geçeceği sıra Kerem Andonis'e bakıyor. Kıbrıs'ta ne olursa olsun, Andonis gülümse, o da gülümseyecek. Ziller çalıyor. Ara... On dakikalık ara bu. Çantalar açılıyor. Akşamdan hazırlanmış kahvaltılıklar çıkarılıyor. Ekmek, yine ayrı kümelerde yeniliyor. Kerem, bantın sonuna gelmiş, tanka yakın bir yerde oturuyor. Silâhlar da yerleştirilmiş bir tank bu. Kerem, kendisine doğru çevrilmiş, namluları görüyor. Bakmak istemiyor. Biraz öteye kayıyor. Kaymasıyla, aynı tankın öteki yönünde Andonis'i görüyor. Bakışıyorlar. Uzun uzun bakışıyorlar. Su ve ekmek sesinden başka hiç bir ses duyulmuyor. Bakışlarını sözleşmişler gibi aynı anda aralarındaki tanka çeviriyorlar. Daha dün konuşmuşlardı. Aynı saatte burada konuşmuşlardı. Ama o zaman, o zaman da, yirmidört saat önceydi. Aralarında böyle bir tank yoktu. Yanyana oturmuşlardı. Tezgahın üzerine... Puslu da olsa, dışarıya bakıp konuşmuşlardı. Kerem'in arabasıyla gideceklerdi izine. Andonis düğününü bu tarihe göre düzenleyecekti. Yanlarına başkalarını almayacaklardı. Hem alamayız, diye na-

sıl da, omuz omuza verip gülüşmüşlerdi... Geline alacakları armağanlarla dolduracaklardı Kerem'in arabasını. Atina'ya gideceklerdi. Hiç bir yerde durmayız. Doğru Atina... Eee, demişti Andonis, düğünümde oynamazsan, hakkımı helâl etmem. Çiftetelli oynasam olur mu Andonis? Neden olmasın Kerem. Bütün Yunanlılar çiftetelliyi bilir. Duur, gelmem, demişti Kerem ansızın. Niye.. Düğünden sonra, İstanbul'a birlikte gidelim. Oradan Anadolu'ya geçereziz... Ver bir sigara... Andonis sigara içmezdi. Andonis çok duygulandığı zaman tuttururdu. Al bir sigara... Kibriti çıkaracağı sıra ziller çalmıştı. Sigarasını yakamamıştı Andonis. Tankların yanından geçerken, bu işte bir uğursuzluk var demişti, Andonis. Sonra sigarayı kulağının arkasına sıkıştırmıştı... Kerem, Andonis'in kulağına bakıyor. Andonis anlıyor bunu. Tam birbirlerine gülümseyecekleri sıra, aralarındaki tankı görüyorlar. Düğün arabası tank olunca, yüzleri asılıyor yeniden. Sanki kıpırdanıyor tank. Paletleri üzerinde gitmeye başlıyor. Fabrikanın demir kapısını parçalıyarak dışarıya çıkıyor. Bugüne değin, yüzlerce, binlerce tank yapmıştı buradaki emekçiler. Nereye gitmişti bu tanklar? Bilmiyorlardı. Bilmek de istememişlerdi. Ama bugün, şimdi, şu kıpırdayan, yürüyen, fabrikanın kapısını parçalayıp çıkan, oysa henüz önlerinde duran tankın nereye gideceğini neden düşünüyorlardı acaba? Andonis, belki de Yunanistan'a, dedi içinden. Çok para gerekir, tank almak için, diye düşündü sonra. Yunanistan yoksul bir ülke... Türkiye de yoksul. Kıbrıs'a çıkarma yapmış Türkler... Ya Yunanistan'la, Türkiye kapışırrsa... Çok para, dedi Kerem... Bir

tank çok para... Türkiye'ye gidecek belki de... Andonis ayağa kalktı. Tankın yanına iyice yaklaştı. Atınaya gidersen, sevdalıma selam söyle, dedi... Kerem de kalktı. Birbirlerini göremiyorlardı şimdi. Tezgahlarının başına doğru yürüdüler. Ziller çalmaya başladı. Almanlar yerlerini almıştı bile. Yunanlı, Türkiyeli emekçiler de çevirdiler bantı. Bant dönmeye başladı. Birileri koşuşturuyordu oraya buraya. Ana kapı açıldı. Birkaç kişi görüldü. Bantın az ötesinde durdular. Ellerinde planlar vardı. Emekçilerin ismi, ulusu da başka bir kâğıttaydı. Yeni emekçiler gerek, dedi ustabaşı. Savaş çıkmayabilir, dedi birisi. Üretim elimizde kalırsa... Düşmanlıkları eskidir, dedi, yeni emekçilerin alınmasını isteyen. Küçük bir olay yeterlidir, tarihi bugün yapmaya. Ben derim ki, Türklerin hepsini çıkaralım. Elimizde yeterince Yunanlı emekçi yok ama. Yugoslavlarla doldururuz boşluğu. Yunanlıları çıkaralım. Türkiyeli emekçilerden çok işsiz var. Sendikaları... Sendikalarıyla anlaşmak kolay. Ulusal bir durum bu. Savaş çıkarsa eğer, tüketimimiz çok artar. Bu da, sendikalarının ne zamandır istediği yüzde on zammı yapmamızı kolaylaştırır. Giderek Alman emekçileri de hoşnut edilmiş olur... Yeni emekçiler alınacaksa eğer, Alman emekçileri olsun derim ben. Neden mi? Genel bir işsizlik var. Alman emekçileri boş gezerken... Haklısın... Başka bir neden daha var: savaş çıkarsa, ister Yunanlı, ister Türkiyeli emekçiler olsun, anayurtlarına geri çağrılabilirler. Kim savaşacak değil mi efendim?. Hiç kimseyi çıkarmıyalım. Üretimi ne kadar artırmamız gerekiyorsa, şimdilik bu emek açığını Almanlarla dolduralım. Almanlarla... Yeni ha-

herleri biliyor musunuz? Cunta... Kıbrıs'ta bakır madeni de... Üsler... Savaş çıkıncaya kadar fazla mesai uygulamasına geçelim mi? Bu kadroyla mı? Buldum... İki vardiya yapalım... Türkiyelilerle, Yunanlıları ayrı ayrı vardiyalara bölüp aralarına Almanları yerleştirelim. Göremezler birbirlerini. Göremeyince de... Büroya gidelim. Planları masalara yayıp ayrıntıları konuşalım. Konuşalım efendim... Ana kapı yeniden açılıp kapanıyor. Andonis görmüyor gidenleri. Kerem de görmüyor. Kerem yanmasında çalışan Alman emekçisine soruyor: Almanya'da kaç tank fabrikası var? Omuz silkiyor Alman. Üç beş? Bilmem, diyor Alman bu kez. Deliğini iyi delmene bak. Hafta sonu Alplere gidiyorum ben. Kayak yaptın mı hiç? Savaş çıkabilir, diyorlar. Ne savaşı? Kıbrıs yüzünden. Kıbrıs'ın narenciyesi ünlüymüş, değil mi? Matkabı yeni bir delik açmak için uzatıyor Kerem. Başını sallıyor. Açtıktan sonra zımbaları çakıyor deliklere. Çakarken, bu kez öbür yanındaki Alman emekçisine soruyor. Kaç tank fabrikası var Almanya'da? Bilmem, diyor o da. Kerem kızgınlığını açığa vuruyor. Alman anlıyor. Kaç fabrika olduğunu bilmem ama, savaşların neden çıktığını bilirim, ben diyor. Senin gibisi çok mu? diye soruyor Kerem. Bilenler çok, diyor Alman. Bu yetmiyor günümüzde. Biz bilmiyoruz, diyor Kerem. Bilip de bir şey yapmamak, bilmemekten daha acıdır... Nasıl?.. Neden?.. Ziller... Yemeğe... Aletlerini bırakıyorlar. Yüz yirmi metre ötedeki yemek salonuna doğru yürümeye başlıyorlar. Yürümek, sıraya girmek, yemeği alıp yemek, sigara içmek... Yeneden yüz yirmi metre yürümek... Bütün bunlar için

ayrılmış yirmi dakikaları var.. Halleden dışarıya doğru çıkıyorlar. Yağmur yağıyor. Koşturan yağmur bu. Koşuyorlar. Alman, Türk, Yunanlı bu kez kümelere ayrılmadan koşuyorlar. Karmakarışıklar. Kerem, son konuştuğu Almanı arıyor gene de. Bakmıyor. Bilip de, bir şey yapamamanın nedenini sormak istiyor. Görüyor onu. Az ötesinde. Anlamı neydi az önce söylediklerinin? Sırası mı şimdi? Ne zaman öyleyse? Hiç bir zaman. Hiçbir zaman mı? Hiç bir zamanımız yok çünkü. Bir an durabilirsek. Bir an... Evet bir an durabilirsek. her şey düzelecek. Bildiklerimizi uygulayabileceğiz. Durmak yok ama. Koş... Biraz daha hızlı... Geç kalacağız, sıramıza girmeğe. Şu bir kaç saniyelik gecikme... Yağmur da güçleştiriyor herşeyi... Neden durulmuyor? Yürüyen, koşan, dönen bir çarkın içinde doğmuşuz. Durmayı seziyoruz. Ama bilmiyoruz. Bir meydanda, bir araya, bir saniye gelebilsek, düzeltebiliriz herşeyi. Savaşlara da engel oluruz. Savaşlara mı?... Koş... Sonra konuşuruz. Utanılacak bir şey. Biz biliyoruz herşeyi. Bile bile katılmak... Katıldığımız için sus payını almak... Bu, insanın karısının orospu olduğunu bilmemesi... Bilmemesi orospu olduğunu... Bir de bilip de susması, öpmesi, gülmesi gibi... Amma da yağmur ha... Sıranın gerisine düşmüşüz bak... Tank... Bu işin sonu nereye varır dersin? Nereye vardırırmak istiyorlarsa oraya. Sen orada mı yemek yiyorsun? Arkadaşlar bir araya toplanmış. Uzun, upuzun masalar... Su ve ekmek olan masalar, yemek salonunda sekiz, on tane... Su ve ekmek bulunan masalarda Türk ve Yunanlı emekçiler oturuyor. Patates püresiyle ekmek yiyenler de, bu ya-

bancı emekçiler. Savaş çıkacak, eliyor, Alman emekçileri kendi aralarında. Savaş çıkarsa, bizim için iyi mi olur, kötü mü? İyi olur, diyor yaşlı bir Alman. Ücretlerimizi çoğaltabiliriz. Kötü olur diye başını sallıyor, orta yaşlısı. Boktan işleri de bize yaptırırlar. Dolar karşısında Markımız, hem değer kazanır, hem de ağır ve pis işlerde çalış! Mesaiye kalınır yakında. Bu yıl... Sigaranı yakma boşuna. Dört dakikamız var. Banta dönerken içerim. Yağmurlu dışarısı. Söner sigaran. Hay Allah kahretsin. Nereden çıktı bu yağmur da. Burada yağmur yağıyorsa, dağlara kar yağıyordur. Ben kayağa çıkacağım hafta sonu. Rumlar kaçmış. Korkaklar mı yani. Yahudilere de korkak diyorlardı. Teknik... Benim et iyi pişmemiş. Tank üretimi artar mı demiştin? Haydi kalkalım. Kalkıyorlar. Yemek salonunda kalanlar sayılı. Onlar da kalkıyorlar. Kapıya doğru yürüyorlar. Dışarıda gene yağmur. Kapıyı açan koşuyor. Andonis fırlıyor. Ardından Kerem. Kerem bir çift söz söylemek istiyor Andonis'e. Bir ara yan yana geliyorlar. Başını çeviriyor. Yağmurdan gözlerini kırıştırıyor. Kurduğu sözleri söylemek üzere. Çevresine bakmıyor. Belki de birilerinin görmesinden çekiniyor. Bak Andonis, ne söyleyeceğim sana... Kendine gel Kerem, diyor Andonis. Demesiyle daha hızlı koşuyor. Duralıyor Kerem. Ummamıştı Andonis'in böyle davranacağını. Yıllarca süren gelişen bir arkadaşlığın sonu böyle mi olacaktı? Saatlerce, Almanya'nın şu kentinde, geniş caddelerinde, az mı yürümüşlerdi dostça. Birisi, güzel bir anısını anlatırken, ötekisi güler yüzle, ben de yanında olsaydım dememiş miydi? Ya acı günlerinde? Nasıl tokalaşıp sarılırlardı

birbirlerine... Ben de varım. Sağolasın. Haydi gidelim. Ölüm bile vız gelir Andonis... Senin için ölüm, bana da vız gelir Kerem... Akıl ne diyor biliyor musun? Ne diyor? Çek, vur şu Kerem'i. Hem de güzel bir günde. Baharda... İçki sırasında. Düğünde, İster misin düğünümde bir kurşun sıkayım alnına. Düğününde mi? Atina'da. Niyeymiş Andonis? Sevgiden. Tuhaf bir duygu işte. Sevdiklerim şu yeryüzünde kaç tane hem? Saysan üçü beşi geçmez. Öyleyse, hepsini teker teker vur da, sevmekten kurtul diyor şeytan. Birisi arkadan çarpıyor Kerem'e. Koşsana diyor. Zil çaldı çalacak. Yürümenin sırası mı? Kerem koşmaya başlıyor. Düşündükleri, koştukça, saçılıp dökülüyor sanki. Demir kapıyı açıyor, önden giden. Kerem de dalıyor. Mavi önlüğünden çıkardığı bezlerle saçlarını, yüzünü kurularken ziller çalıyor. Bir kaç adımda matkabını kavırıyor. Dönüyor matkaplar. Çekiçler inip kalkıyor. Tornavidalar... Ölçü âletleri... Yürüyen, dönen bantlar... Vidalar somunlar... Mercekler... Mermiler... Bombalar ve bomba yuvaları... Herşey bir gürültünün içinde karmakarışık... Ama emekçiler biliyorlar ne yapacaklarını. Yetenekli elleri, demirden, demirlerle birlikte insanları parçalayacak makinalar yapıyor. Kerem'le Andonis gövdenin birer başında. Kıbrıs çıkarması... Magosa... Nato... Cunta... Dün birbirleri için ölmeye, seve seve hazır iki insanın bugünkü düşmanlıkları... Başını kaldırıyor Kerem. Düşmanmış gerçekten, diyor. Konuşmadı bile benimle. Andonis de başını kaldırıyor bu sıra. Bakıyorlar. Andonis'in yüzü bambaşka. Gülümsemeye öylesine yakın ki... Şaşıyor Kerem. Konuşmadığı-

na pişman olduğu nasıl da belli, diyor. Ayıp ama. Şey... Yürüyor Andonis. Saate bakacağına, banta bakıp saati ölçüyor. Baş dönüyor. Belki de ilk kez, canı, böylesine sigara tütürmek istiyor. Hızlı hızlı tuvalete doğru yürüyor. İçeride kimseler yok. Bekliyor birazcık. Geliyor birisi. Bir sigara istiyor. Tütürüyor. Tuvaletin açık kapısından dışarıya bakıyor. Tank ve tanklar. Eğilip, kalkan yüzlerce emekçi. Bir avı parçalayan aç insanlar ya da hayvanlar gibi... Uzun uzun bakıyor Andonis. Emekçilerin çevreledikleri, parçalanan bir av değil ama. Parçalamak için yapılan pek çok hayvan... Hayvanın çevresinde emekçiler. Türkiye'den gelmiş, Yunanistan'dan gelmiş emekçiler. Almanlar çoğunlukta... Uyuyan çocuklar... Yunanistan... Yunanistan ya da Kerem'in yurdu... Bu tankların belki de bir kaçı Yunanistan'a gidecek. Oradan, Trakya üzerinden... Ateş... Belki de Atina caddelerinde yürüyecekler günün birinde. Bir mermi... Sevgilim vurulacak. Anam da... Kim?... Açık kapıyı kapatıyor hemen. Sönmüş sigarayı atıyor Andonis. Açıyor kapıyı. Tankları, çalışanları görüyor gene. Kim?... Askerler. Belki ben de asker olacağım. Kerem de... İster misin ikimize birer tank versinler. Yürüyor. Benim sınıfım piyade. Olsun ama, tank fabrikasında çalışıyorum ya. İkimize birer tank... Karşı karşıya gelsek... Nasıl da tokuştururduk tankları... Tankları kaplumbağaya benzetmişti Kerem... Şimdi, tankların arasında Andonis. Üzerinde, Kerem'le birlikte çalıştıkları tankın, tanklarının yanına geliyor. Birlikte çalıştığımız tank... Matkabına eğiliyor. Alıyor. Birlikte kullanmak bu tankı. Bir de Alman emekçi olsa yanımızda.

Birlikte yapıyoruz ya... Birlikte kullansak... Duruyor Andonis. Dönen matkabı tankın gövdesine batırmıyor. Batırması gerek oysa... Kime karşı kullan-sak?... Birlikte olunca kime karşı?... Bu sıra birisi, bir Yunanlı emekçi geliyor Andonis'in yanına. Çok ölü varmış, diyor. Çok mu?... Çok... Hâlâ ilerliyorlarmış da... Yürüyor bant.. Şu deliği kaçırmı-yayım, diyor Andonis. Bütün gücüyle gövdeye abanıyor. Kerem de öteki başta bütün gücüyle abanıyor. Bant yürüyor. Demek çok ölü varmış... Vay anasını... Şu karşıdaki alçak da, onlardan değil mi? Andonis başını kaldırıyor. Kerem'e bakıyor yumuşak. Onlardan ama, candan arkadaşdır, diyor, içinden. Candan... Sonra gözgöze gelir korkusuyla başını çeviriyor...

«Kesecek misin anne?»

Nasıl bir anne o? Ya babası? Babası da mı engel olamaz kesilmesine? Kızları...

Dağbaşı, dağın eteğinde, ovanın bir düzlüğünde kurulu köylerden birisi mi burası? Kız alıp verme... Şu yeryüzünde, bir damlacık suyun kapladığı toprak parçasında evler, kuşlar, ağaçlar, insanlar... Yüzlerce duvarın birinde asılı duran baltayı mı alıyor kızın annesi? Balta uzakta. Balta kör. Bıçağını çekiyor baba. Kesmeye, o niyetli şimdi. Birlikte kızlarının üzerine doğru yürüyorlar. Bağrıışmalar... Horozlar, sabahı karşılamaya hazırlanıyor. Uzaktan, elektrikli tirenin, ilk tirenin düdüğü işitiliyor. Baba kıpırdanıyor yatağın içinde.. Bu kentte yaşayan milyonlardan birisi o. Karmakarışık bir düşü silivermek, silivermek için gözlerini açıyor. Gördükleri, duydukları düş değil şimdi.

«Kesecek misin anne?»

Annenin elinde bir makas var. İnce, uzun, beyaz bir makas... Güneşten uzanan birkaç damla ışık parıltıyor beyazlığı. Kız aynanın önüne oturtulmuş. Yüzüne saçlarına bakıyor. Yeşil gözlerinin üzerinde ince, acılı bir ıslaklık var. Ellerini, yumuşak, yuvarlak parmakların donattığı ellerini saçlarına götürüyor. Harmanlıyor kızıl telleri. Binlerce telin parlaklığı, makasın üzerindeki güneşi söndürüyor.

«Kesecek misin anne?»

Anne, kızının yüzüne, aynada bakıyor. On sekiz yıl, aynanın içine doluyor. Yelin önünde, yuvarlandıkça büyüyen bir bozkır bitkisi, yüzlerce, binlerce insanın karıştırdığı misinalar gibi yıllar. Anne, makası kaldırıyor. Aynanın içindeki yılları çözüp şu senin doğumun, şu senin ilk önlüğünü giydiğin, şu senin ilk kanını gördüğün, şu senin liseyi bitirdiğin, şu da bugünkü sınav günün, diyeceğine saçlara, kızıl saçlara doğru makasın ağzını açıyor.

Baba, yatağın içinde hâlâ. Güneşi, ayna önünü silebilmek için yorganı başına çekiyor. Gözleri açık. Yorganın derisi, ışığa karşı güçsüz bu saatte. Hummalı bir beden gibi, ışıktan lekeler var yorganda. Okşamaktan, öpmekten usanmadığı kızının kızıl saçlarının kesilmesini görmek istemiyor. Kim boyadı bu saçları?

«Bir kızınız oldu?»

«Anası nasıl? Sağlığı iyi değil mi?»

«İyi ya, kızının sarı olduğuna şaştı.»

«Sarı mı kızımız?»

«Belki de, beyaz, kırmızı bir kız. Gen... Bilir misin bey, gen nedir?»

Bir tutam, incecik bakır tellere benzeyen saç-

lar, gene makasın ağzında. Annenin parmakları zorlanıyor.

«Yeter artık anne!»

«Biraz daha kızım. Gözlerine çarpmamalısın. Kazanmalısın bu sınavı.»

Kucağa sığmıyor saçlar. Yerlere yuvarlanıyor. Aynanın içindeki kırmızılık azalıyor yavaş yavaş. Yeşil gözleri daha bir belirginleşiyor. Yeşil gözler, bir okulun bahçesi oluyor. Koşuyor içinde kız. Koşmamalı o. İlkokul değil burası. Üniversite... Koşarken memelerini tutuyor. Duruyor ansızın. Kar yağıyor sanki. Almanya'da şimdi. Kreşin önünde. Kardeşinin elini tutmuş. Annelerini bekliyorlar. Fabrikadan gelecek o. Babalan da fabrikada. Paraları olacak. Dönecekler anayurtlarına. Neneleri, dedesi... Belki de biri, hattâ ikisi ölmüş olacak. Birkaç gün sonra, mezarlığa gidecekler. Babanın anası burada yatıyor diyecek, anaları. Onlar, yaşanana doğru koşacaklar, mezarlıkta bile...

«Saçların ne güzel senin!»

Öpmek için uzanan dudaklar uyandı mı acaba? Seviyorlar birbirlerini. Kesilen saçları görmüyor artık. Tarih kitabının arasındaki sevgilisinden gelen son mektubu bir kez daha okumak istiyor. Mektuptaki, **kızıl saçlarına değen dudaklanm...** Tarih kitabı nerede şimdi? Anayurt... Yere dökülen saçlar gibi, düşünceleri de saçılıyor oraya buraya. Sevgilisinden gelen son mektup, tarihin hangi sayfasında acaba? Kıpırdanıyor. Annesi bir tutam saçını kesmek için makası açıp kapıyor. Fırlamak **istiyor yerinden**. Belki de annesine, babasına acıyor. Kızıyor ya da. Saçlarına sahip çıkamıyan annesi, babası... Saçıyla

birlikte, onların onuru da mı biçiliyor acaba?. Öğretmenleri. İyi, hoş, akıllı öğretmenleri... Nerede şimdi onlar? İlericiydi çoğu. Onlar da mı gericilerle anlaştı. Yalancılıkları, korkaklıkları gizleyen pek çokları... Tarihin sayfasına bakmak istiyor. Korkusu, üzüntüsü, Altayların, Bozkurtların sayfalarında olması mektubun.

Gözleri kapalı babanın. Düşleri yarım, çeyrek yapan böylesi bir saatte, kovalanıyor adam. Beyaz, bir atın üzerinde. At, ince soğuk, parlak suların üzerinden serçeler gibi sıçrayarak, taşıyor sürücüsünü. Kovalıyanlar yaklaşıyor. Başını döndürüyor, düşteki baba. Dört kurt az ötesinde. Bir dağ eteğini döndüğünde, önü bozkırlaşıyor. Bozkır bembeyaz. Atın ayaklan gömülüyor. Kurtlar uluyarak yaklaşıyor. Onların ayak izleri, yağan karla hemencecik siliniyor. Baba, atın başını başka bir yöne çeviriyor. Kurtuluyor at. Yeniden ağızından köpükler saçarak koşmaya başlıyor. Ulumalar.

Anne, saçları tarıyor. Genç kızlığın doğayla kavgaya kurduğu sivilceli alna, bir tutam saçı yayıyor. Yorgun makasın iki ağızında, gene ışıklar parıldıyor. Anne, anlayamıyor, parıldayan güneş mi, yoksa makasa bulaşmış saçların doğal rengi mi?

Yüzyirmibeşbin. Yüzyirmibeşbinden altıyüzü alıncakmış. Bir masal gibiydi önceleri duyduğu. Şimdi gerçek olabileceğine inanıyor kız. Kendisinin de başına gelebilir böylesi olaylar. Ama, henüz hiç bir üniversitenin kapısından girmemesine karşın, o kız, öyküsünü dinlediği o kız gibi davranmıyacağını seziniyor. Durumu önceden anlayabileceğine inanıyor. Ay-

nadaki görüntüler tane tane şimdi. Üniversitenin önünde birkaç panzer duruyor. Aralarından geçiyor. Yemek salonunun kapısına vardığında, eline birisi yapışıyor. Tarih kitabındaki mektubu yazan bu. Eline dolan sıcaklığa, kendi sıcaklığını da aktarıyor. Panzerler eriyor ansızın. Demir kütük oluyor her biri. Ağzından alevler fişkırان bir fırına atıyorlar demir kütükleri. Isınıp kıpkırmızı oluyor demir. Kollar, sanayinin becerikli kolları uzanıyor. Alıyor kütükleri bir bir. Soğumadan, yüzleri kara, buruşuk, çopur olmadan haddeliyor. İnce çubuklar sıra sıra oluyor. Kamyonlar geliyor. Büyük, çok büyük bir parkın yanına getiriyorlar. Çocuklar koşuyor. Çocuklar oynuyor. Yaşlı kadınlar örgü örüyorlar. Çubuklaştırılmış panzerlerle, oyuncaklar yapıyor. Kaydırdan, kızıl, siyah saçlı çocuklar kayıyor. Arta kalan çubuklarla da, uyuz, kuduz köpekler, kurtlar girmesin diye, parkı çeviriyor mavi önlüklü işçiler. Kızın sevgilisi, yumuşak, yuvarlak, küçük parmakları bırakıyor. Aynı eliyle, cebinden yemek fişini çıkarıyor. Girecekler içeriye. Giremiyorlar ama. Dünkü kuşku yeniden dolanıyor sevgilisinin yüreğinde. Pencereden içeriye bakıyor. Oradalar. Üçü, beşi, onu, yirmisi bir arada. Kendilerinden kimse yok. Sevgilisiyle girmeye çekiniyor çocuk. Masaların üzerine bakıyor. Yemekler, ekmekler, su... Yeniden elini tutuyor kızın. Birşeyler söylemek istiyor. Kız durmalarına hiç bir anlam veremiyor. Masaların üzerinde yemek, ekmek, su yok şimdi. Muştalar, zincirler var. Şakırtılar geliyor yemek salonundan. Muştaları, zincirleri yiyorlar içerdekiler sanki. Hadi diyor, çocuk. Bugün başka bir yerde yiyelim.

Şöyle, deniz kıyısında... Ya da yüksekçe bir yerde-
Olur diyor, kız. Dönüyorlar. Yürümeye başlıyorlar.
Kalın halkalardan oluşmuş bir kaç zincir, sallanıyor
havada. Vuracaklar zinciri, zincirleri. Başına mı vu-
racaklar? Sırtına mı? Vurulmuş, yaralanmıştan be-
ter oluyor çocuk. Bir damar, sevgiyi toplayan, ço-
ğaltan sonra bütün bedenine yayan bir damar ko-
puyor ansızın. Sevgi utanılacak oluyor. Çocuk pa-
rasının olmadığını anımsıyor çünkü. Yeniden, pan-
zerler aynanın içine doğru yürüyorlar. Alnına doğru
taranan saçları da düzeltiyor annesi. Makasın şakır-
dayan sesiyle irkiliyor kız.

«Yeter artık kestiğin anne!»

Eğiliyor anne. Dudaklarını, kızının yumuşacık
yanığına değdirip öpüyor.

«Yetsin kızım.»

«Ya, gene de kazanamazsam!»

Anne, dudakları arasına yapışan saç kıymığını,
makasın yorduğu parmağıyla alıyor. Hâlâ bakışla-
rım aynadan alamayan kızını orada bırakıp çıkıyor.
Kız, hiç bir şey duymuyor. Aynada hiç bir şey gör-
müyor. Bakıyor öylece. Erkek gibi saçlarının azal-
tılmış olmasını bile görmüyor. Tüy gibi, toz gibi, bir
parça güvercin kanadının yanan dumanı gibi birşey-
ler düşünüyor. Boyansaydı saçları. Peruk da olabi-
lirdi. Demek öyle? Kompozisyon... Doğru şeyler mi
yazdı? Soruların yanıtmacasmı, gizini anlayabildi
mi? Demek yanlışı, güzel yazmalıydı. Belki de ba-
şardı, kesik saçlı kız...

Görmüyor. Duymuyor hâlâ. «Mülakat.» Saçla-
ra, gözlere bakıyorlarmış. Baban kimdir? Hangi li-
seyi bitirdin? Gözlerin siyah, saçların siyah olmalıy-

dı. Altaylar... Bir göbek, yedi göbek... Göbek dediğin nedir, kardeşim? Ana karnına bağlanan can yolu değil mi? Bir göbek... Ayna üzerinde göbek atırılan kadınlar... Göbeğe, şampanya döküp içenler... Nene, nenelerimiz şimdi nerde? Toprak altında, etlerini, kemiklerinden nasıl da koparıp yemiştir küçük, küçük kurtlar. Ya, şimdi, yeryüzüne basan kurtlar!..

Camlar gürültüden titreşiyor. Bir uçak geçiyor. Kızın babası duymuyor. Düşünde at koşturuyor hâlâ. Kurdun birisi iyice yaklaşmış. Tombul patlak gözlü bir kurt... Açlığından koşuyor. Ama göbeği lıkır lıkır. Nasıl bir açlık bu kurdunki?.. İkinci kurt ardında hemen. Soluklarını, kızgın, hain soluklarını alıp veriyorlar birbirlerine. Havlıyor. Sesi incecik. Karın üzerine, Arapça yazılara benzer izler bırakarak koşuyor. Üçüncü kurt babanın sağ doğusunda. Hepsinden ince. Hepsinden kuru. Kimi kez ölmüş, kimi kez yeni doğan bebenin çıldıran ciğerleri gibi soluması... Birkaç görevi var üstelik: Koşmak, arındakini koşturmaya daha çok koşturmaya kışkırtmak, ava yaklaşan öteki yüzdeki kurtlardan önce avı parçalıyacakmış gibi sıçramak, avsız ağzıyla karın üzerine düştüğünde, avdan bir parça koparmış gibi ağzını açıp, gırtlığının gerisindeki, birkaç gün öncesinden arta kalan kanı göstermek... Ama, inlerinde, mağaraya benzer inlerinde, bir araya geldiklerinde gırtlığının gerisindeki kanı gizlemek için ağzını hiç açmaması... Ağızlarını hiç açmamaları... Kurtlar nasıl da otururlar? Nasıl da yatarlar bir arada? Ağız ağza... Ağız ağza... Hep ağız ağza... Kurtlar niye böyle oturur? Niye böyle uyurlar? Kurtlar niye böy-

le uyurlar? Kurtlar, Şu dört kurt da, bu kovaladıkları avı görmeden önce, nasıl uyuyorlardı inlerinde? Ağız ağıza... Sevmelerinden mi birbirlerini? Korkmalarından mı birbirlerinden yoksa? Yenik düŐeni, yaralı olanı, ötekiler nasıl da parçalar... Atalarından bildikleri böylesi çünkü. Ardını dneni, boş bulunanı, aynı kandan da gelseler parçalamak yasaları.

Baba biliyor bunu. Atın arka bacağına bir kurt başı uzanıyor. Ölüm, üç-beş kurt soluğu kadar yakın Şimdi kendisine. Hangisi diŐlerini geçirecek ilk kez. Şu tombul, patlak gözlü, deli gibi bakan, koşan kurt mu? Şu... Şu... Atın üzerinde hafifçe doğruluyor baba. Buluyor kurtuluŐu: Tabancasını çıkartıyor. KurtuluŐu: kurŐunun hızıyla, kurdun açık ağzında görünen, ısırmaya, koparmaya hazır dişler arasında. Çekiyor tetiği. Kurdun ağzına doluyor kurşun. Yuvarlanıyor karlar üzerine. Öteki üç kurt anlıyor hemen. Yaralı kurda doğru koşuyorlar. Baba, atı yavaşlatıyor. Sıcak köpükler karın üzerine damlıyor. Ulumalar... Yaralı kurdu parçalamaya başlıyor arkadaŐları. Parçalanan kurt, ava doğru, uzaklaŐan ata doğru bakarken, sivri uzun üç-beş diŐ, gözlerini ısırtıyor.

Anne getirdiği süpürgeyle kestiği saçları süpürüyor. Saçların zerine gözyaşları damla damla akıyor. Aynanın içi bomboŐ. Kızı belki de sınavdadır Şimdi. Baba, grdğu dŐ, gerçek olsun diye, herkese anlatmak istiyor.

Elleri, yüzü kırış kırış Sultan'ın. Görünmeyen yerleri de öyle... Buruşturulmuş kâğıt gibi... Açık bir yerde yatsa, yorganın altında kimse yok, der, görün. Der de çığneyip geçebilir. Ya da soğuktan büzülmüşse, tümsek sanıp üzerinden atlamak ister insan. Uğursuzluktur denilen bir kaç köpeğin ulumasını, Sultan da duymamıştı. Kulübesinde gene büzülmüş, gene kendisinin sıcaklığıyla, dışarıdaki soğuğa karşı koymaya çalışıyordu. Yaman bir soğuktu. Ah, diyordu buralılar, ah... Şöyle, karı gökten geldiği gibi bir görebilsek. Nedir bu yelin hıncı bize?.. Karı bile şaşkına çevirdi. Gene de içlerinde işi kolay olan Sultan'dı. Öyle kışlar görmüştü ki, yelle yelsizliği karıştırıyordu çoğu kez. Bu karışıklığa, az duyan kulakları da yardımcı oluyordu. Hem kulakları böyle olmasaydı, dışarıdaki bağrıışmaları, ağlaşmaları duymaz mıydı? Bildiği bir şey vardı ama: üstündeki yorganı çekip almışlardı sanki. Son-

ra da bir çukurun içine atıp topraklamışlardı üstünü. Avucunu sıktı. Tespihi yoktu. Yıllardan beri, tespihe öylesine alışmış, Allahı günde doksan dokuzluk tanelerden o kadar çok geçirmişti ki, elinin, doksan dokuz parmaklı değil de, beş parmaklı olduğuna kimseleri inandıramazdı. Hem kimseler, dediği de kaç kişiydi? Mahallede birkaç çocuk, kendisi gibi birkaç ihtiyar ve ölüleri... Aydınlık, durulmuş, kelebek gibi hafif olduğu kimi anlarda şu yeryüzünde, çok sevdiği bir ölü daha yakıştıırıyordu, canından kopmuş ölülerin yanına. Yakıştıırır yakıştıırmaz da,, yüreği pıırr ediveriyordu. O ölmedi ama, diyordu kendi kendine. Görse tanır mı beni? Neden görme-sin ama? Yumurtayı kimden alıyorum ben? Uzatır-ken yumurtaları, başını kaldır da bir bak, be Allahın kulu...

Nine, nine...

Gece oldu diye, yattığını anımsadı. Gecenin bu saatinde arıyan da kim? Dışarıda aranan, ölen, okadar çok sahipli, yarı sahipli nine vardı ki, Sultan kimin aklına gelir?. Ama gene de arananlardan birisi olduğunu sandı.

Buradayım, a çocuklar...

Sesler çocuklardan gelmiyordu. Çocukların çoğu ölmüştü. Deprem aldı götürdü onları, diyorlardı. Kazmasız, küreksiz mezarda onlar şimdi...

Ne der, ne demez bu dışardakiler?

Ayaklarını uzatmak istedi Sultan. Kıpırdatamadı. Gözlerini bir güzel yumup öldüm mü yoksa? dedi içinden. Parmaklarını kıpırdattı. Tesbihini arıyordu. Bir tane parmaklarına değdi. Tanenin ipe dizili olduğunu sanıp Bismillahirrahmanirrahim, dedi-

İkinci tane gelmeyince, iyice korktu. Ölebilmış olduğunu sandı. Yetmiş sekiz yaşını hâlâ bırakmak istemiyordu dünyada. Bütün gücüyle silkelendi. Yüzüne, o buruş buruş yüzüne toz toprak yağdı. Kapkaranlıktı. Tozu, toprağı ağırlığından çok, kokusundan anladı. Mezarım mı çöküyor yoksa, dedi. Ama az önce sapasağlamdım.

Dışarıdaki bağışmalar şimdi ağıda dönüşmüştü. Ağıt, Sultan'ın en çok anladığı türküydü. Katılmak istedi. Uuuyyy başımıza gelenlere de... Uuyyy sürme gözlü kızıma da... Seni alıp giden toprak, neden beni almaz da... Almaz da... Beni de aldı da... Nerdesin Beşir'im? Nerdesin Zülküf üm? Babanız da geldiymi ardınızdanda... Burada mıdır o da?...

Henüz tazeydi deprem. İnsanlar en yakınlarına doğruydı. Çığnedikleri Sultan'ın kulübesini, biraz toprak, birkaç parça tahtadan yığın sanıyorlardı.

Var mı göreniniz?

Neyi bacım? Kimi bacım?..

Göğsünün orta yerinde bir ağırlık duruyordu Sultan'ın. Sultan bunu da anlıyamıyordu. Kimi zaman, kendi ağırlığı kendi üzerine çıkıyor, işte o zaman altından kalkamıyacağı bir yükte inliyordu. Geçmişimi ite atsalar, it bile yemez, ağalar, bacılar, diyordu. Ama kimi zaman da, boğazına dünya çökse bile, tüyden hafif oluveriyordu. Bu hafiflikten kurtulunca da, öldüm öldüm dirildim, diyordu içinden.

Var mı göreniniz?

Çocuklar, ölmüş çıkıyor bacılar.

Çocuklar, ölmüş çıkıyor.

Çocuklar, ölmüş.

Çocuklar...

Sultan, kimi zaman parça parça, kimi zaman bütünüyle duyuyordu konuşulanları. Duydukça, düşündükçe, yerin sallandığını kavrıyordu. Gücü yetse kalacaktı yerinden. Konuşulanları geçiren yarıkları delip çıkacaktı. Dağları delip akan sular gibi çıkacaktı. Ne kadar çocuk varsa, hepsini arayıp bulacaktı. İşte, şunlar ölü, şunlar diri diyecekti. Diriler sizin olsun, ölüleri verin bana. Bir tabuta konan iki çocuğunu düşünecekti ardından...

Düşüncenin burasında ağlıyacaktı Sultan. Gözyaşları yüzündeki tozu, toprağı islatacaktı. Dayanamam diye bağıracaktı. Ya öldür, ya canımı al diye silkelenecek, ama ne bağırması duyulacak, ne silkelenmesi görünecekti. Aç aç uyuyan, açken ölen çocuklar... Çıkabilse şuradan, görebilse ölmüş çocukların yüzünü... Anlayabilecek hemencecik: şu çocuk açken, şu çocuk tokken ölmüş, diyecekti... Çocukların bile karnını, küçücük karınlarını doyuramıyan dünya, diye beddualar edip belki de ilk kez tesbihini aramıyacaktı!..

Gene sallandı.

Yarım duvarlar da çöktü...

Sultan da sallanmıştı. İlk anlayamamış, titremenin kendi canından geldiğini sanmıştı. Titremesi geçince, toprak, dedi. Sallanan toprakmış... Bu sallantıyla göğsündeki ağırlık iyice çöktü. Şimdi, hiç bir şeyi kendisinde yoktu. Elleri, ayakları, yüzü, tesbihi, toprağın ne altında, ne üstündeydiler. Salt, hâlâ çarpan bir yürek vardı toprakta.

Yüreği orada mı bırakıyor, yoksa, yüreğini de kendisiyle birlikte mi koşturuyor, pek anlaşılıyor bu. Bilinen, deprem üstünde değil. Kendisi depre-

min üstünde. Koşuyor. Belki de, ömrünün sonuna doğru koşuyor. Benim çocuklarım da öldüklerinde açtı, diyor Sultan. Demesiyle bir kapıya uzanıyor. Elli yıllık, yüz yıllık bir kapı... Ama az önce yıkılmış bütün kapılar. Avlu, işte burasıydı diyor. Verse-ler bir kazma, bir kürek... Atardım üzerindeki taşı, toprağı. Verdiğin armağana kurban. Bir parçası, dünyayı üzerinden kaldırmaya değer. Nerdesin a hayran? Dur geldim. Gelebilsedim, kurtarabilseydim... Sen de benim gibisin demek? Ölümçül... Neden bakmazdın, bir yumurta için onca yolu gelenine ha? Hem yumurta bahaneydi, ya... Bunu anlamıyacak ne var? Unuttun mu yoksa, eskilerde bana bir kez baktığını? Hani o gün... O gün... Uuyy, gelip seni kurtarabilseydim... Sonra... Sonra ben gitmek isterdim, aç öldüklerini unutamadıklarımın yanına... Senin kapını nasıl çaldıydım? Nasıl çıktındı eşikliğe? Utanıp başımı eğmiştim de... Başımı eğmiştim de... Başımı... Tavuklar için, anan Zemzem'den kepek isteyecektim, demiştim. Zemzem evde yok, dedindi. Bekle ben getireyim, dedindi. Avludan, yandaki kilere girdiydin. Bir torba dolusu kepekle döndüydün. Sağol... İşte sözümün burasında nasıl da baktıydın. Bakışına kurban. Yandaki kapımızı açıp kaçmıştım. Yandaki kapı kendi evimdi, bilirsin. Tavuklar dediğim, çocuklarımdı. Kapı bir komşuyduk. Tavuk çağırır gibi çağırıyordum gene de. Bir duvar ötesindeki duysun diye de bağırarak çağırıyordum: Gıdını... Gel... Gıttı, gıttı... Torbayı boşalttıydım. Bir tas su yanbaşılarında... Kepeğin içindeki kurumuş ekmek kırıntılarını ayırıp suyun içine atlıyordum. Yemeye başlıyordı çocuklar. Ne o?.. Kepek

torbasının dibinde bir şey daha görünmesin mi? Kepeğe göre kocaman bir şey... İşlemeli bir mendil vardı torbanın dibinde. Aidiydim. Yüreğim pır, pır ettiydi. İşlemeli bir mendil. Mendilin içinde bir şişkinlik... Mendili açtıydım. Durulmuş bir yufka ekmeği... İnce, pembe, pembe pişmiş yufka ekmeği... Allah seni inandırsın, benim yanaklarım da pembe pembe oldu. Sonra çocukların önüne bıraktıydım ekmeği. Bırakmadan önce öptüydüm ama ekmeği. Öptüydüm de, kimseleri sevemedim, dediydim içimden. Sevemedim ya, demek beni de yürekten seven biri varmış. Sevdalı ekmeğine, kurban olduğum birisi...

ÇİÇEKSİZ MEZARLAR

Oğlunun mezarı başına çöktüğünde, ter içindeydi. Mayınlı tarlayı aşıp ölümün arasından, ömürü ayıklayabilmişti. Gücünü, ana yüreğinin sevgisi ile Kumandan öfkesinden almıştı. Elleri titriyordu. Güneşe raslamadan Suriye'yi geçmesi gerekiyordu. Suriye ile Türkiye... Şu tel örgüler, şu tapular, tapular... Mezarı, üzerindeki taşlardan ayıklamaya başladı. Tazeydi mezar... Büyük kentlerin birinde, tersyüz olmuş toprağın üzerine, ölümü uğurlayan çiçekler atılmış olsalardı, henüz kuramamış olacaktı. Ama burada, şu bozkır sığağına terkedilmiş toprak, kupkuru olmuştu bile. Beraberinde getirdiği kazmayı vurmaya başladı. Birinci, ikinci, hâttâ üçüncü vuruşta, altta yatanın anası değilmiş gibiydi. Vuruşlar çoğaldıkça, yaşmağından sarkan saçlar, bozkırın sabah yelinde savruluyor, kimi savrulan teller ağlayan yüze yapışıp kalıyordu. Duruyordu böylesi za-

manlarda. Ne saçları, ne ağlayan yüzü, kendisinde değilmiş gibi, salt yüreğinde duyguları yaşıyordu. Kazmayı, eğer toprağa çakılı bırakmışsa, oğlunun yüreğine bir demir çubuk batırmış gibi yeni bir korkuya kapılıyordu. Ölünün hangi derinlikte, olduğunu bilmemesiydi korkuyu böylesine çoğaltan...

«Bir ana,» diyordu içinden. «Az ötesindeki oğlu gömülsün de, eli kolu bağlı kalsın bu yamaçta... Bu yamaç... Şu yamaç... Toprağı orta yerinden ikiye bölsün insanlar... Bölünen toprağa tel örgüler çeksinler sonra... Burası bizim, burası onların... Onlar dedikleri kim?.. Telin öbür yönünde kalan hısımlarımız, tanışlarımız, anılar...»

Hamise Ana, kendisini tel örgülere atıp nasıl da bağırıyordu o gün... Suriye'nin bir köyü az ötesinde kıpır kıpırdı... Öksürülse duyabilecek bir uzaklıktaydı kalabalık... Kalabalık ince uzundu... Kalabalığın taşıdığı tabut, Hamise Ananın özbeöz oğlunun tabutu değil miydi sanki?.. Askerler nasıl da önüne durmuşlardı.

«Geçemezsin buradan. Pasaport.»

«Ne pasaportu? Ölen oğlum dur. Verin bir gömü süresince izin.»

«Kumandan!...»

«Durun ey cemaat... Mayınlı topraklardan geçinceye kadar durun. Oğlumu gömmeyin, gelmeden ben...»

«Hey, ne der bu ana?...»

Bu ses Suriye'den gelmişti.

«Gelmek ister, daha yakından görmek ister cenazesini...»

«Söyleyin ona, koktu oğlu. Kaç gün oldu öleli, bilmez mi bu ana?»

«Ne bilmesi, ne bilmemesi?...»

Yeniden atılmıştı tel örgülere Hamise Ana... Tellelere çarpan elleri, yüzü kanlanmıştı. Oğlu da böyle kanlanmamış mıydı sanki?... Toprağın dili olsa da, bir gecenin aydınlığa açılan ucuydu, geldi yanibaşıma İdan diye bağırıverseydi şimdi. İdan güzel yigitti. Su olup akmak istedim önü sıra. Korksün da, geri dönsün evine istedim. İdan korkuyu öldürmüştü yüreğinde ama. Bastı karnımın orta yerine. Bir adım sağıma atsa, mayına çarpacak... İdan, İdan... Neyse, soluma can taşıdı da, canını kattı önüne. Bu kez ateş olup yanmak istedim. Korkup evine dönsün istedim. Ama dedim ya, korkuyu öldürmüştü yüreğinde İdan. Yürüdü. Taze bir fidansın İdan, mayınlı toprak neyine?... Şu mayınların hepsi bir gül olmalı, her bir gülü koparıp yakana takmalısın. Yakana taktığın her bir gül için, sevdiğini daha çok sevmelisin... Sevmelisin ya, gidişin ölümüne... Mayının çoğu buradadır İdan... İdan yürüdü gene. Ayakları bir güzel, bir yumuşak... Şimdiye kadar nerelere bastı, bastığı yerlerde neler düşündü, neler geldi başına kimbilir?... Mayınlı da olsam, lânetli de olsam, toprağım ben, bilirim buradan gelip geçenleri. Konuşmalarını anlamam ya, bacaklarının titremesinden bilirim kim, kimdir. İdan başkaydı. Korkusuzdu bacakları... Neler düşünüyordu ölümü yarıp geçerken. Bunu bilemedim. Bunu bilemedim ya, patlayınca mayınlarımdan birisi, düştüğünde üzerime, konuştuydu kendi kendine. Bedeninden akan kan kuramamış olsaydı, bu çizgilerden de çözüldü son söyledikleri. Demesi böyleydi, şöyleydi. İş yok dersin öyle mî? Yoksa yok... Eeee... Esi şu: al sana bir ta-

banca. Ben adam öldürmem. Kiralık değilsin İdan. Köy değil burası... Kenntir yaşadığın, unuttun mu? Al şu tabancayı... Bak senden önce gelenlere: Onlar nasıl yazıldı?... İş yok diyorsun al sana iş... İdan'ım ben... İdan bilir bu işin iç yüzünü... Köyüme dönüp kaçakçı olurum da, olmam sizden. Kaçakta mayın var, oysa burada sen mayınsın... Anamın sütü... Ana, ana... Nerdeyim ben? Suriye'de miyim? Türkiye'de miyim?... Şu teller kimin? Geçtim işte... Yaralı İdan'ın. Gel kurtar canımı ana... Ağam olsaydı. Uyy, nasıl vurdular onu... Ağamı vuranların arasına katılmadım ana... Duy beni, anla beni. Dağlar, taşlar, kuşlar anama söyleyin bir bir. Ağamı vuranları gördüm ben. Marşlar söylenirmiş her sabah... Sıraya girin... Sen, sen... Odalardan duyulmuş bağrıışmalar. Devletin ekmeğini yiyeceksiniz. Okulunda yatacaksınız... Marşlar söyleyin... Daha hızlı söyleyin... Sen, sen... Yoksul, köylü kızlarının, son yılları... Bağrıışmalar. Müdürümüzün buyruğu... Bakanımızın buyruğu... Daha yüksek sesle... Uyy... Vurma... Vurma deme arkadaş... O vurdukça, sen gözlerinin içine bakacaksın. Bu akli öğretene kim? Son sınıf öğrencisi... Başka bir salon... Kapıdan içeriye giriyor on, yirmi, otuz kişi... Elllerinde sopalar, silâhlar... Camlar kırılıyor... Kırık camlar silâhlara karşı... Silâh sesi... Kurşun... Yere yuvarlanıyor İdan'ın ağası... İdan gören değil, duyan bunları... İdan iş ariyan kentlerde... Verilmek istenilen iş kanlı... İdan silâh almıyor onlardan. İdan, kaçakçılık yapacak... Kazandığı parayla silâh alacak... Ağasını vuranları bulacak...

Hamise Ana, toprağı avuçlarıyla atarken, horoz sesleri geldi. Bu olup bitenleri bilmiyordu o. Onun

bildiği; büyük oğlunun kentte vurulduğu, küçüğünün de mayında yaralanıp öldüğüydü. İdan'ın ölümü, Hamise Anayı daha çok yıkmıştı. Belki de, büyük oğlunun ölümünü görememiş olmasındandı bu. Oysa İdan'ın ölümü böyle miydi ya... Gözlerinin önünde olsa gene iyi, ellerini uzatamadığı, ama gözlerinin görebildiği bir ölümdü bu.

Parmaklan yumuşak bir şeye değdi. Parmaklarının çevresini biraz genişletti. İdan'ın başıydı bu. Mezann içinde okşadı yüzü. Geri kalan toprağı daha özenli, ama daha hızlı aldı dışarıya. Mezar derin değildi. Gelmekte olan güneşin korkusuyla bir kaç zorlamayla dışarı aldı oğlunu. Dışarı alınca sanki çok uzaktan geldi İdan. Kefeni aralayıp öptü uzun uzun. Yaşmağı açılmıştı. Toprağın parçaladığı ellerinden kanlar sızıyordu. Terli göğsünden buhar, biraz soluklanınca çevreye yayıldı. Hamise Ana iyice şaşırılmıştı. Oğlunun katılaşmış kollannı kaldırıp elleri çözülmüş elleri, yanakları öpüyordu.

«Geldim işte,» diyordu sesli sesli. «Geldim.»

Gelmeyi ne çok istemişti Hamise Ana? Türkiye'nin tel örgülerine yaklaşmanın değil, geçmenin suç olduğunu bildiği için rahatlıkla yaklaşmıştı. İki metre genişliğinde, bir kaç yüz metre uzunluğundaki ikinci bir tel örgü de Suriyelilerindi. Hamise Ana bu gümrük kapısının çevresinde mayın olmadığını duymuştu... Oğlunu, karşıda, gümrük kapısının öbür yakasındaki Suriye köyünde görmüştü günlerce... Gece dememiş, gündüz dememiş bakmıştı İdan'a...

«Kumandan, kumandan...»

«Gene mi sen!...»

«Benim ya İdan'ın anası...»

İdan'ı beyaz bir örtüye sarmışlardı. Gündüz, evin içine alıyorlardı. Gece olunca da, serinlikten yararlanabilmek için dama yatırıyorlardı İdan'ı... Gümrük kapısında, dönen, dönerken yanıp sönen ışıldakların altında, İdan'ın sarılı olduğu beyaz çarşaf uçuşuyordu. İşte bu bir görünüp bir kaybolan oğluna, kollarını uzatan Hamise Ana, bağıırıyordu durmadan.

«Ah, şu kumandan bir bırakıverse... Geliverse anan yanına... Duymam, orada gömeceklermiş seni oğlum. Doğruysa duymam!..»

Rap, rap...

«Takım dur!..»

Takım nasıl da dururdu Hamise Ana'nın önünde. Hamise Ana beklerdi, ne oldu ne olacak, diye.

«Dikkat!..»

Her dikkatin ardından Kumandan görünürdü.

«Bu ne?...»

Hamise Ana da askerler gibi yere bakmaya alışmıştı.

«Toprak Kumandanım.»

«Sürülü toprak Kumandanım.»

«Boz toprak Kumandanım.»

«Toprak be oğlum» derdi, Hamise ana da içinden. «Toprak işte...»

Sonunda tüm askerlere nasıl da bağıırmıştı Kumandan.

«Toprak, moprak değil gördüğünüz... Anamızdır bu. Sürülü olduğu aldatmasın sizi. Neymiş?...»

«Anamız Kumandanım...»

Hamise Ana, bir kaç adım geriye çekilirdi. Bu oyuna kendisini daha fazla kaptırırsa, sınırın öbür

yamacındaki ölüsünü daha az göreceğinden korkardı. Ama konuşulanları duyardı.

«Neymiş?..»

«Anamız Kumandanım.»

«Kimin anası?...»

«Hepimizin anası Kumandanım.»

«Geçerse birisi, bu sürülmüş ananızın üzerinden, yani leke düşerse bir yerine ne olur, ha?...»

« Namusumuz, Kumandanım...»

«Demek, silâhınızı çevirip beklediğiniz, toprak değil, yere uzanmış ananızdır!..»

İdan'ın sınırdaki öldüğünün dördüncü günü, Hamise Ana, bu konuşulanları da duyduktan sonra, Kumandanı iyice umudunu kesip başı önde evine dönmüştü.

«Gel sırtıma... Uy İdan, niye böyle ağırsın?»

Sekiz günlük ölüydü İdan. Kolları bacakları dik, dikti. Karanlıkta yüzünün nasıl olduğu görünmüyordu. Kefen yer yer yırtılmıştı. Hamise Ana, oğlu sırtında yürümeye başladı. Sınır uzakta değildi. Geldiği yoldan geçecekti sınırı. Bir süre gittikten sonra yoruldu Hamise Ana. Sırtından kayan oğlunu hoplattı.

«Kucağıma mı alsam seni?..»

Sırtından, kucağına aktarmaya çalıştı oğlunu. Beceremedi.

«Anan kurban» dedi, duyulur bir sesle. «Mezarından söktüm seni. He... Kumandana inat... Dur az kaldı İdan... Güzlerimin yaşını silsene kurban... Önümü, ardımı göremez oldum da!..»

Durdu Hamise Ana. Korkusu başkaydı şimdi. Askerlerin beklemediği sınırlar mayınlıydı. Sınırlar

çoğu kez tel örgüsüzdü. Bilinmezdi, toprağın kimin olduğu.

«Duralım,» dedi. İdan duyacakmış gibi.

«Geçtiğim yerde tel örgüler vardı. Hee...»

Güneş, doğuyu boyamıştı. Süzülen ilk ışıklar, teli, dağı, taşı var ediyordu. Telli yere yaklaştılar.

«Eee!» dedi Hamise Ana. «Seninle birlikte telden nasıl aşmalı?»

Çömeldi. Bacakları titriyordu. Sırtındakini yavaş yavaş kaydırды. Toprağa devrildi İdan. Bakıldığına artık yüzü seçilebiliyordu. Eğilip çürüyen, koken yüzü sevgiyle öptü anası.

«Çileli başımız,» dedi. «Ağanı vurdular okulda. Senin işin neydi mayının içinde? Yaşın ne ki İdan?... On üç... He... Bu güz onüçün bittiydi!»

Telleri aralayıp öbür yüze, yavaşı bile usandırdırcasına ayak bastı Hamise Ana. Sonra telin altından oğlunu çekmeye başladı.

«Onüç, ondört yaş ne ki?. Kimden duyduydun ağanı öldürenlerin, onlardan olduğunu?.. Gelip konuşmak yok mu ananla?... Eski günler geçti a oğlum? Önümüz hayın, arkamız hayın dolu. Eski günler... Eh, bayram yakın olacaktı ki... Kurban bayramı. Ramazan bayramı... Uy başına kurban. Var mısın, arayıp bulsun anan bir mayın, bulsun da ikimiz parçalanalım!»

Duraladı Hamise Ana. Oğlunu da almıştı telin içine. Ayakları ölümlü değildi. Dikiliyordu gönlünce.

«Ben parçalanmaya dünden razıyım oğlum. Ama sen geçmelisin parçalanmadan. Geçmelisin de, görmeli seni Kumandan. Görmeli de kudurmak Kumandan. Bu topraklar benim gibi anaymış... Anay-

mış da namusmuş?... Seni görmeli Kumandan oğlum. Görmeli de... Uyy, eski bayramlar... Bayramlar eskisi gibi ya, ah şu Kumandan olmasaydı, gelmeseydi buralara... Anan geçirir miydi seni mayından. Bu işin kolayı varken...»

Eğildi Hamise Ana. Oğlunun yüzünü iyice sardı. İhliyerek sırtladı. Bir süre bekledi. Dengesini bulsun istiyordu. Mayınsız toprağa yumuşak basmalıydı. Hele devrilmek... Kendisi ölse neyse ne de, ya İdan parçalanırsa?..

«Aha ilk adımımız İdan. Can ayağımın altında saklı. Bir de öteki ayağımla canı yakalıyabilsem... Neymiş... Ah... Eski bayramlar... Yok looo... Kumandan. Biz bayramlarda ne ölüler değiştirdik sınıır karakolunda... Aha bacım bu ölü sizden, ver bizim ölüden de bir parça... Torbaların içine doldurduk da ölülerimizi, tel örgülerin ardından bayram hediyesi diye atardık birbirimize. Bilmez miydi Kumandan? Eee göz yumardı. Bilmezdi o Kumandan da kurban. Kumandan dedikleri göz yumar mıymış hiç. Gözleri çıksın... Bayram günü çoluk çocuk bir sevinir, bir sevinir ki... Hele şu Kumandan?... Suriye hükümeti yazı yazdı da, bu çocuğu alın dedi. Seni istemedi Kumandan İdan. Neymiş, kaçakçı vatandaştan sayılmazmış. Yazı yazdı da gömün gitsin Suriye'ye dedi. Ah, şu mayım bir aşalım... Kumandanın önünden, sen sırtımda geçmezsem, bana da Hamise demesinler, İdan'ım...»

İÇİNDEKİLER

DEMİR BEBEK	7
BEYAZ BABA	17
AMELE	22
KÖR	27
ÖLÜM YAŞI	38
KÖMÜR	43
TANK VE TANKLAR	53
SABAHIN KURLARI	67
SEVDALI EKMEK	75
ÇİÇEKSİZ MEZARLAR	81

Fotoğraf : İsa Çelik

Cem Yayınevi, Bekir Yıldız'ın yeni kitabı «Demir Bebek»in ikinci basımını sunar. Birinci basım, rekor denilecek bir sürede, iki ayda tükenmiştir. Bütün eserleri Yayınevimizce basılan ve kitaplarının tiraj toplamı yarım milyona ulaşan Bekir Yıldız, bu kitapta, başarılı anlatım çizgisini, toplumumuzun değişme hızına uygun olarak sürdürüyor. «Demir Bebek»te Güney doğu insanlarımızdan daha çok içerde ve dışarda yaşayan işçilerimizin sorunları ele alınıyor. Sürükleyici, çarpıcı hikâyelerin yer aldığı «Demir Bebek» Bekir Yıldız'ın onbirinci kitabıdır.